Nr. 277. Tallinnas, reedel 3. (16.) detsembril 1910. 5. aastakäik.

Wirulane

Ilmub igal argipäewal.

Toimetuse adress: „Wirulase" toimetusele, Tallinnas.

Toimetaja kõnetunnid kella 12—1 p.

Telefon nr. 550.

Adressi muutmise eest 10 kop. ja endine adress kui ka selle nummer ütles anda.

Kuulutuste nonpareille riba teksti järel 5 kop., teksti ees ehk teksti 15 kop. Wälistel kuulutajatel teiti riba 10 ja 30 kop.

[illegible]

Üksik nummer maksab 3 kop.

Kas peab kool joomakombe wastu wõitlema hakkama?

Ernst Peterson.

I.

Eesti [illegible] kooliõpetajate Abiandmiseltsi [illegible] komitee wõttis nõuks 1910 a. jõuluks raamatut wälja anda, kus meie kodumaa enam-wähem tuttawamad tegelased karskuse üle oma otsust annaksiwad. Wastused tuli suwe jooksul kaunis hulga kokku ja praegu on nad trükis, et jõuluks ilmuda. Paljudest wastustest on näha, et kirjutajad alles siis täielist wõitlust wõitlusels peawad, kui sellega juba koolis alguse tehtakse. Paljud wastawad siin nii: Juba koolides peaks selgeks tehtama, et alkohol kahjulik ja asjata jook on, alles siis wõib loota, et joomakombe laeb [illegible] waatamise juures nõuab see nõudmine natukene liig olewat, sest kas on asi nii kaugel hull, et juba lastele joomakombe wastu wõitlemisest peab rääkima — ja sellega lapsi nagu wanemate wastu ülesse ässitama, sest wäga tihti on ju koolis niisuguseid lapsi, kes perekondadest on, kus wanemad wiinajoomad ja wiimast weel koduseks k a l- [illegible] peawad, nagu see mulle nii kodumaal wäga tuttaw on. Kas on asi nii hull, et lapsi sellepeale teisiti sünnib waatama öeldada, kui wanu, kas sünnib koolis perekondade puudusi nii selgeks teha? Kas see ei oleks mitte wiimane abinõu!! Wiimane selkorral kui muud abinõud enam ei aita, kui häda ülijuur on!

[illegible] wiimsi st wõitlemist tunneb ja koolide mõju selles wõitlemises, siis peab [illegible] waatama, et koolid igas wõitlemises waimupõllul palju kaasa wõiwad aidata. Tuttawaks on saanud [illegible] lendsõna et 1870. a. prantslased [illegible] kooliõpetaja ära wõitis, aga mitte kahurid, püssid, mõegad. Arusaadaw on see ütelus. Teatakse tähendada, et [illegible] kooliõpetajad oliwad niisuguse wäe loonud, kellel wõit kindel oli. Ka karskuse aate eest wõitlejad tahawad sede, et meie [illegible] inimesed annaks, kellega [illegible] on edaspidi wõita, sest — nagu näha — ei ole wõitlemine karskuse seltside ja lehtede läbi weel k ü l l a l t mõjunud, k ü l l a l t soowitawaid tagajärgesi andnud. Ta see siis õige? Kurwastusega peab siin waatama, et see õige on. Kõige 30 aastase karskuse wõitlemise järele ei ole meie kodumaa, [illegible] mitte wähenenud! See on [illegible]! Täienduseks toon oma sündimise kihelkonnast, selle kodutse-olle „Kanaan", kus pühade ajal isegi kraawid õllest [illegible] ja raswaied seapeli tükid wal sees sulpiu lööwad. Sõnum on „Tallinna Teat. jast" nr. 236 wõetud: „Pandi weikogule ette Wändra alewikus olewat wiinapoodi Wana Wändra piiridest ära saata. Otsus näitas, et 10 aasta jooksul alkoholi tarwitajate arw suureste on [illegible], sest s i i s (s. o. 10 aasta tagasi) [illegible] k õ i k alkoholi kauplused [illegible], kuna aga nüüd 85 häält wiinapoe [illegible] ja 53 monopol paigale jäämise [illegible]." —

See [illegible] räägib enam kui palju [illegible] Wana-Wändras on karskuse [illegible] aasta jooksul tagurpidi läinud. Wändra kodustel joojatel on õllest [illegible] ära, nad soowiwad omale midagi kõwemat [illegible]. Mul on on tõsine halemeel oma [illegible] üle, selle kihelkonna üle, kes [illegible] karske pole olnud, kes aga 10 aasta eest ometi karskem oli. — Nu on [illegible] pea [illegible] kodumaal. K. i muutest [illegible], siis halwemale poole, ehk lihtsalt jooma kombe te [illegible]. Meie ei leia küll suurtel rahwakoosolekutel mitte enam niipalju awalist purjutamist, awalist tuigerdamist, awalist lällutamist, kuid joobud saab ikka; juuakse suurelt, juuakse suure jõuga — ja tuh nded tahwa rublad wajuwad joogijumala täitmata taskudesse. Aga minu meelest on kõige selle 30 aastase wõitlemise järele, joomise asjus madal silmakirja teenistus, wariserlane karskus, moraliline longerdamine astunud. See tunnistab, et asi pole mitte paremaks läinud. Et mitte sõnadega [illegible], toon näituse: Wariserline silmakirja karskus on laialt maad wõtnud: paljud inimesed wõitlewad nagu karskuse eest, aga on ise joogi armastajad! Olen isegi mehi näinud, kes karskuse asjus kirjutada oskawad, aga pärast kirjutamist jooma hakkawad. Sõnade ja tegude wahele on suur ruum tekkinud — ja see on kõige suurem hoop karskuse tööle! See on moraliline longerdamine, kombeline wedelus! Ja et see longerdamine maad wõtab, isegi uhkuseks wõib saada, näitawad juhtumised wiimastel kuudel Eesti elust.

Kui palju karskuse aadelest kodusel koldel lugu peetakse, näitab järgmine seletus. Igal aastal teen ma pisukese pärimise karskuse asjus oma koolilaste seas. Harilikult küsin ma nii:

1910. nowb. 1) Kes ei ole weel ialgi alkoholi saanud? — 0 — (2)

2) Kes ei tea wiina? 130 seast — 53 — $^1/_2$.

3) Kes ei tea õlut? — 2 — — kõik tunnewad õlut.

4) Kes on joobnud olnud? 43 = $^1/_6$.

5) „ „ mitu korda joobnud olnud? — 2 — (wähe)

6) Kes saab pühadeks õlut? — 76 = $^1/_2$.

7) „ „ „ „ weini? — 45 = $^1/_3$.

8) Kes ei saa wiina ega õlut? 33 = $^1/_4$. (tunnewad aga alkoholi kõrwalt.)

9) Kellel hoitakse wiina arsti rohuks kod. s? 35 = $^1/_4$.

10) Kes ei suitseta? 27 = $^1/_5$. (Iga wiies ei suitseta).

Wiimane küsimine muutub, kui alam jagu sees on.

Need arwud, ehk nad küll ilmekstimatad ei ole — on joomakombe pildi maalimiseks wäga palju ütlewad. Nad ütlewad, et lapsed kuni 15-ne eluaastani k õ i k alkoholi tunnewad, $^1/_6$ juba joobnud on olnud, $^1/_2$ pühadeks õlut, $^1/_3$ wiina saanud ja et waewalt $^1/_4$ on kus wiina ja õlut koduks küll ei anta, aga lapsed siiski mujal wiina on saanud!

See on kurb pilt.

See oli weel aasta eest tagasi, kui keegi ajaleht õige südika kirja kirjutas, kui kooliõpetajad oma bajarile alkoholi olla tahtnud tuua. Hoiatus oli õige — ma pean seda selgroo tugewuse näitamiseks. Kooliõpetajad, kes ise eestkätt mehed tahawad olla, ei tohiks ju alkoholi nuusutadagi.

Aga waatame teist külge teisel juhtumisel. Mis arwate, mis räägiksiwad meie lehed, kui keegi mõisnik omal kõrtsi õlle ja wiinaga kusagil lahti wõtaks? Ma arwan — noomida saaks see mees kõige wähemalt.

Mis arwate, mis räägiksiwad meie lehed, kui keegi kogudus omale kiriku s. o. templi ehitaks ja kõrtsi ehk joogikoha sellesama katuse all lahti wõtaks? — Noh, usluge — see oleks midagi hirmsat, wõimatumat, ja ma usun, et wiimane Narwa, isegi Kuresaare leht seda lugu häbiposti ülesse lööks, kui temel joogikohaga seotud on! Ja tõeste on see jälk, jälk igale mitte üksnes karskuse, waid ka inimese elu sõbrale, kui templiga ühe katuse all joodakse, kui teenistuse wahewaegadel joogiruumisi joogituli ja lällutamine templisse tostaks. Ja ometi on see juba sündinud ja sünnib weelgi Tartus wõeti alkoholi tarwitus umbes järgmiste sõnadega wastu: „Kui meie, s. o. Eesti kotanlised, oma kuiwasse jämedasse kõrisse paar mõistlikku klaasi õlut tahame wisata, siis teeme meie seda ka kunstitemplis, meil ei ole midagi püha, ka mitte meie tempel."

Jämedamat, häbipunud waadet ja julgunud sõnu wõime meie oma lähemast minewikust wähe leida. See on alkoholi wõit!

Aga Tallinnas?! On see Tallinnas parem?! Ka Tallinnas, sellel kilukarpide isamaal, on soolase tõömine moodis, et siis pärast juua. Ka siin kuuldakse ühe maja ehitamist, mida mõned pilkehambad ka „t e m p l i k s" kutsuwad, kuhu joogimaja 12 tuhande üüriga sisse tahetakse seadida. Ja ollagi keegi inimene julgelt ütelnud: „Mis on teistel selle„a tegu, kui m e i e ühe „Grand kõrtsi" lahti wõtame, see on ju m e i e oma asi. Ärgu joogu see, kes juua ei taha!"

Ja teine ütleb: „Näita meile teist teed, kudas meie 12 tuhat „puhast" sisse wõtaksime, siis jätame meie kõrtsi maha. Teist teed praegu ei ole!"

Need on meie praegused lendawad lauseid, mida igal pool räägitakse — ja näidake mulle ühte ainumast Eesti lehte, kes siin selgroogu näitaks ja ütleks: „Kes karskust armastab, see ei astu niisugusele asutusele mitte ligi!"

Lühikene aruanne

Eestimaa Rahwahariduseseltsi ja Eesti Kirjanduseseltsi ühise keeletoimekonna wiimase koosoleku kohta.

Päew enne laulupidu, see oli jaanikuu 11. päewal, pidi Eestimaa Rahwahariduseseltsi ja Eesti Kirjanduseseltsi ühine keeletoimekond Tallinnas kokku astuma et oma aasta enne seda pooleli-jäänud keelelist ja õigekirjutuselist harutamist jätkata. Eesti Kirjanduseseltsi poolt oliwad selle koosoleku liikmeteks walitud M. K a m p m a n n, K. L e e t b e r g ja H. P õ l d, kuna Eesti Rahwahariduseseltsi esitajaid enam pidi kokku tulema. Toimekonna liikmetest ei tulnud aga sel päewal enam kokku, kui üleüldse neli meest, nimelt keeleteadlased J. A a w i k ja W. G r ü n t h a l, ajakirjanik J. W e s k i ja allakirjutanu. Nii wähese liikmete arwu peale waatamata peeti koosolek ära, mis terwe päewa kestis ja tehti nii mõnigi ühine otsus.

Selle koosoleku üle ei ole seni kusgil midagi awaldatud. Liikmed, kes eneste peale wõtsiwad koosoleku otsustest ajalehtedes teatada ja kõigi harutuste kohta lauakirja walmistada, ei ole oma lubamist siitsaadik weel mitte täitnud, ja teadmata on, kui pea nad seda teewadki. Et meie õigekeele ja õigekirjutuse küsimuse harutamine pikalise asjaajamise pärast mitte soiku ei jääks, awaldan ma siin E. K. seltsi esimehe soowil omaltpoolt lühidalt nimetatud koosoleku otsused, niihästi kui nad mul meeles on. Protokolli kirjutajad teewad seda ehk edaspidi pikemalt ja põhjalikumalt.

Kõne ja otsuse all oliwad järgmised küsimused:

I. **M i t m u s e o s a s t a w a** (partitivus pluralis) lõpp.

1. Kõik toimekonna liikmed oliwad selle poolt, et meil nõrkade ja nõrkenewade sõnade tüwedega sõnades, s. o. kõigis neis, kus ainsuse omastaw (genet. sing.) nõrgas häälteõjärgus seisab, mitmuse osastaw üksnes lõppu **sid** tuleb tarwitada, ja mitte s i. Näit. isa-sid, kukke-sid, looka-sid jne, ja mitte isa-si, kukke-si, looka-si. Põhjenduseks toodi ette:

a) et lõppu s i d enam tarwitatakse;

b) et lõpud s i d ja s i kaks iselõppu on, esimene kaasrõhuga, teine — ilma rõhuta. Wõrreldagu wormisid: kukke-sid, isa-sid, ja paberisi, pudelisi. Wiimastes sõnades on s i küll wale kohal, sest nende sõnade õige osastaw on paberid, pudelid, aga neist wormidest näeme meie ometi kõige selgemine s i loomu. Lõpp si on tasandamise ehk analogia põhjal sõna kujudest nagu [illegible] s i, [illegible] s i, wõetud, kus lõpp õieti i ja s tüwehäälik on.

2. Ka oldi sellepoolt, et lõpu s i d asemel, kus wõimalik, a s e h ä ä l i k u i d tarwitatakse. Näit. jalgu, lehti, kanu ja mitte jalgasid, lehtedesid, kanasid. Asehäälikute tarwitamine tunnistati t i n g i m a t a t a r w i l i k u k s kõigis k u l u w a t e s t ü w e d e s, s. o. neis tüwedes, kus mitmuse omastaw kahesilbiline te-lõpuga on ehk wõib olla, nagu sõnades: koerte (ka koerade), sakste, meeste, uste, keelte, hiirte, kõrte, poiste jne. Siin tuleb ü'st wormisid koeri, saksu, uksi, mehi, keeli, hiiri, kõrsi, poisse kirjutada ja kunagi mitte koerasid, saksasid, ukesid jne. — Sõnade käsi, läsi, süsi, kesi jne. mitmuse osastawa kohta arwati lõppu id soowitawamaks kui aid, sest et Tallinnamaal i enam tarwitataw on, nii siis: käsi (mitte käsa), süsi (mitte süsa) jne., ka teisi ja mitte teisa.

3. Ü h e s i l b i l i s t e t ü w e d e mitmuse osastawas soowitati lõppu i d nii palju tarwitada kui wõimalik. Näit.: maid, puid, päid, häid, süid, töid, teid jne.; kuid (tuisid, suisid tuwisid, suwisid) j. t.

4. Kolme ning enamsilbiliste ja kahesilbiliste kõwahäälik järguga **us** — l õ p u l i s i s s õ n u s on mitm. osastawa lõpp **i**, muidu **id**. Näit.: õigusi, põhjusi, kogudusi; aga — aluseid, kaeluseid, sõrmuseid jne. Üksnes ne lõpuga sõnades w õ i b tüwe e lõpu **id** eest ära jääda, muidu on soowitaw tüwe lõpuhäälikut kuuldawale tuua. Nii siis: hobusid, (ka hobuseid), tänasid, niisugusid, alusid, (sõnast: alune), aga palweid, kindaid, aluseid (sõnast: alus) jne.

5. **E b a w o r m i d**: pudelisi, nekrutisi, koolmeistrisi, paberisi, redelisi jne. mõisteti hukka. Üksi maksmad tohiwad olla mitmuse osastawad: pudelid, nekrutid, koolmeistrid, paberid, redelid jne.

II. Otsustati mitte järele jätta nõudmast, et s a a w a k ä ä n d e (essivus) t ü w i paenuwates sõnades ikka kõwas paines peab seisma. Näit. leskena (mitte lesena), jõgena, loikuna, lõppuna, nõrkana jne., nagu ka ikkena, rukkina jne. Rahwakeel tunneb seda käänet ainult kõwa häälte järguga. Soome keeles on ta ka nii. Tüwe nõrgendamise on K. A. Hermann ilma keelelise põhjuseta sisse toonud.

III. Sõnade: keel, meel, juur jne. sisseütlewat (illat.) k e e l e, m e e l e, j u u r e tunnistati soowitawamaks kui: keelde, meelde, juurde jne. Esimesed wormid on üleüldisemad ja Kesk-Tallinnamaal enam pruugitawad. Siin ei olnud aga kõik mitte selle poolt.

IV. Seesütlewa (inessivus) kohta arwati õigeks, nii palju kui wõimalik, seda käänet ka adverbialses tähenduses omastawa häälteõjärgus tarwitada ja nõrgenewates tüwedes kõwale painele mitte aset anda. Näit.: Ma olen kimbus (mitte kimpus), juuksed on sasis (mitte sassis), asi on hukas (mitte hukkas). Ainult kiwinenud kõnekäänudes wõib määrussõnaline seesütlew kõwasse painesse jääda, nagu näit.: Ta on wintis, selg on kõrnas (kõrrnas) j. t.

V. **P ä r i s n i m e d e k ä ä n a m i s e s** ei jõutud ühisele otsusele.

VI. **A j a s õ n a w o r m i d e** kohta tehti järgmised ühised otsused:

1. Minewiku ja tingiwa kõnewiisi mitmuse kolmanda pöörde (3. persona) lõpp jäägu **sid**. Näit. nemad lugesid, nemad loeksid. Lõpp s i w a d (lugesiwad, loeksiwad) on Kirjameeste seltsi otsuse järele Soome keele eeskujul 40 aasta eest Eesti kirjakeelesse wõetud, ei ole aga selle aja sees kõnelejate suus weel mitte täieste maksmaks saanud; tema tarwitamine ei tee keelt selgemaks, waid teeb sõna ainult asjata pikemaks. Awaldati lootust, et kui mõni ajaleht s i w a d wäljaheitmi ega hakatust julgeb teha, siis meie pea sellest ilmaasjata sabakesest lahti saame.

2. **T e h t a w i k u w o r m i d**: tuuakse, luuakse, nähakse, tehakse jne tunnistati õigekeeleliseit paremaks kui: toodakse, loodakse, nähtakse, tehtakse jne. Eitawad wormid oleksiwad nagu ennegi: ei tooda, ei looda, ei nähta, ei tehta jne. ja tingiwas kõnewiisis: toodaks, loodaks jne.

VII. **L a u s e e h i t u s e** kohta awaldati arwamist, et nägemise, tundmise ja ütlemise mõistega ajasõnade (verba videndi, sentiendi, declarandi) järel Eesti keeles ainult kesksõnalist kõnewiisi tarwitada wõib. Näit.: Ma nägin teda (ehk tema) tulewat (mitte ialgi: tulema), ma tunnen enese (ehk ennast) haige olewat (mitte: olema), ta arwas isa koju jäävat (mitte: jääma). **K a u d s e s k õ n e w i i s i s** (oratio obliqua), wõib kirja'ee'es niihästi kesksõnalist kui wäärosastawlist (infinit. verb.) kõnewiisi tarwitada. Näit: kõneldi, tema olewat haige — ehk: tema olla haige (ainult murdeliselt: tema olema haige).

Kohil, talwekuu 11 p. 1910.

E. Kirj. seltsi poolt
H. Põld.

P. S. Palutakse ka teisi ajalehti seda aruannet ära trükkida.

Wäljamaalt.

Norramaa

Naisterahwad walimas.

Kristianias lõppesiwad neil päewil linnawolinikkude walimised, mis sellepoolest huwitawad oliwad, et nendest naisterahwad üleüldise walimiseõiguse põhjal osa wõtsiwad. Naisterahwad olnud palju elawamad walima, kui mehed, ainult mõni harw püsinud nendest kodu jääda. Teiseks olnud tähelepanemisewäärt, et naisterahwad kas parempoolseid wõi jälle äärmisi pahempoolseid walinud, mitte keskerakondlasi. Kui palju naisterahwaid linnawolinikkudeks on saanud, et ole weel teada.

Serbia.

Kuningas ja poeg.

Nagu õukonnakondadest kuuldub, sõitwat troonipärija warsti kauemaks ajaks San-Remosse, terwist põhjalikult parandama. Tormiliku wahejuhtumise üle prints Georgi ja kuninga wahel teatatakse weel, et prints oma poolehoidjatele järgmist seletanud: „Ma pean tunnistama, kuningas unustas ennast nii kaugele, et tõe õige troonipärija wastu tõstis. Selle teo läbi on side minu ja isa wahel igaweseks ajaks katkestatud. Mina pean ennast Serbia printsiks edasi, aga kuninga isaõigustest ei hooli ma tulewikus enam midagi. Tänasest päewast peale tunnen üksnes weel neid kohuseid, mis mul Serbia printsina on, ja häda neile, kes mulle selles wastu töötada tahawad." — Prints Georg on pealegi jälle oma pillawa eluwiisi läbi sügawalt wõlgade sisse langenud ja kohtutes on tema wastu terwe riba wekslinõudmisi tõstetud.

Brasilia.

Madruste mäss.

Brasilia wabariik on lühikese aja jooksul juba teise sõjalaewastiku mässu läbi pidanud tegema. Esimest korda anti mässajatele andeks kas seda ka teist korda tehakse, on teadmata. Wabariigi president oli esimese mässu puhul küll mässajaid waljult karistada tahtnud, kuid parlament sõdis selle wastu ja wõitis.

Ounels on mäss see kord ka wäiksem olnud. Mitte ärawõtmatad dreadnoughtid ei olnud mässajad, waid ainult üks kiirristleja ja üks pataljon maal kasarmus wiibiwaid madruseid, kellega walitsusele truuks jäänud mehed kaunis kiirelt walmis saiwad.

Mässu enese üle telegraferiti Rio de Janeirost Brasilia saadikule Berlini:

„27. nowembri õhtul kell 11 wõttis Doscobrase saare kindluses wiibiw pataljon madruseid kindluse komandandi ja ohwiserid wangi ning läkitas nad kindlale maale. Ühtlasi hakkas poolosa ristleja „Rio Grande" madrustest mässama. Aga teine poolosa hakkas ohwitseride juhatusel nelle wastu, wõitis mässajad wangi ja tõi nad wangidena maale. Üejäänud sõjalaewade mehed jäiwad walitsusele truuks. Hommiku kell kaks katsusiwad madrused kahe paadiga selle silla lähedale saada, kus presidendi palee seisab. Sõjawägi aga, kes seal wahtis oli, kihutas nad tagasi. Maapatareid ja soomuslaewad „Deodoro" ja „Barroso" pommitawad ühtelugu mässajaid Doscobrase saarel, kes omalt poolt tuld wastu annawad. Liikumise juht on lihtsoldat."

Edasi telegraferitakse Parisist, et ristleja „Rio Grande" ühes ühe teise sõjalaewaga walitsuse käsul merele saadetud. See on pisut mõistatuslik. Sest laewa, mille peal praegu mäss möllanud, ei saadeta harilikult mitte merele lõbusõidule. Niisama annab ka see lugu palju mõtelda, et Rio de Janeiros kuuks ajaks piiramiseseadus wälja kuulutati. Nähtawaste peab Brasilias weel nii mõndasuguseid korratusi olema.

Ülepea on tänawu palju sõjalaewade mässusid olnud. Mässasiwad Greeka sõjalaewad ja ka Portugalia omad. Aga ka Prantsuse, Inglis, ja Saksamaa sõjalaewadel on tänawu mässu ette tulnud, mida aga sügawa saladuse katte all peetakse.

Kodumaalt.

en. **Keilast.** Mõni nädal tagasi kukkus Keila alewis elutseja töömees Jaan Olterp Keila kirikumõisa kõrge katuse parandamise töölt ülewalt maha, mille tagajärjeks surm silmapilkne oli. Leinama jäiwad õnnetumal naine kolme wäikse lapsega, 6—12. aasta wanaduses. Kõik nelja on, õieti öeldud, raske saatus tabanud, ja seisukord wõiks weel kurwemaid ja kahetsemisewäärilisi tagajärgesid tuua: 3 wäikest last hüüawad oma tulewiku pärast abi järele, sest ema ei suuda seda tähele panna ega täita, ta on ise, kes hüüab ise woodis: aidake mind, kergitage mu aset, seadke mind teise külje peale — mu liikmed on kõik wajunud ja waluga täidetud. Ta põeb mitmet aastat jooksma haiguse all kannatades ja on nüüd kauemat aega juba koguni selili woodis, wäiksed lapsed walmistawad iseendile toitust ja jagawad sellest ühtlast ka haigele emale, seda tema rinna peale salbrekuga woodisse pannes. Toidu puuduse üle silmapilgul kaebust küll weel kuulda ei ole, sest mõned kaastundlikud kristlikud südamed on nende eest ühtlikult esialgselt hoolitsenud.

Kuid lähemas tulewikus läheb tingimata abi waja. Aidake siis!

Fai. **Pärnust.** Kõige suurem tööstuse koht on Pärnus „Waldhofi" wabrik, kus tuhanded inimesed omale ülespidamist teeniwad, aga sinna kohta saada on sellegipärast raske, sest et igamees ametist kinni püüab pidada ja kui mõni juhtub ära minema siis on 10—50 uut asemele pakkumas. Iga päew näeme wabriku wärawa taga salk tööle tahtjaid seismas, kuid nad peawad jällegi kurwa meelega sealt lahkuma, kui 1—5 wastu wõetakse, ehk lihtsalt öeldakse, et „tarwis ei ole ainustki!" Mõni mees käib kuu, kaks wabriku wärawa taga, et tööle saada, kuid peab siiski sealt ilma lootuseta lahkuma. Et tööd ei leidu, wõtab linna elu sisserändaja kopikad peagi ära ja hea on kui nii pa'ju järele jääb, et kodu reisi ette wõib wõtta. On aga raha otsas, siis on wiletsus suur.

K. **Wändrast.** 29. nowembril peeti siin wiimast laata. Laat oli kõrtsi ümber koguttud, mispärast — on ju arusaadaw. Kaupmehi oli wähe, monopoli, kõrtsil ja präänikumüüjatel aga oli hea lõikus, sest põllusaadused on hinnas ja raha rohkem liikumas. Et sellel kolmandal Wändra laadal peaaegu mingit tähendust ei ole, sellest on mitu korda räägitud, aga et seda kewadiseks laadaks ümber muuta, mille järel siin suur tarwitus olemas, seda ei ole weel korda saata suudetud. Sügisel igas kuus laat, kewadel aga mitte ainustki. Siin oleks parandust hädaste waja.

— 1. detsembril oliwad kohalised waldade saadikud ja kirikuametnikud koos, et uue õpetaja walimise üle nõu pidada. Ka maakonna praosti asetäitja oli seks päewaks siia sõitnud, et rahwa soowi kuulda saada. Kandidaatideks seati õp. Rudi Pärnust, õp. Sitska Paldest ja praegune maakonna asetäitja õp. Wühner. Kõige tuttawam neist on siin õp. Rudi tegewus, sellepärast siis ka see nimi kõige sagedamalt rahwa suus.

Homo. **Wiljandist.** Wiljandimaa oli muistena kodumaa maakondade hulgas esimene; sellel kohal püsis ta siiski, kui pika orjaaja järele jälle wabaduse päike meie Läänemeremaid walgustama hakkas. Kuid ajajooksul on teised maakonnad meist majanduslikult ja hariduslikult ette jõudnud. Mis põhjusel? Arwatawaste sel põhjusel, et meie põllumehed iseenestega rahul on ja ei häda neid ei sunni, uusi teesid, uusi sissetuleku hallikaid otsima. Mujal tõuseb üks wiljapeksu ühisus teise järele elule Wiljandi külje all olewates waldades peksetakse wilja aga wanal wiisil hobustega sõtkudes. Ja kui mõnes wallas wiljapeksu ühisuse asutamise pärast aru peetakse, siis wõib

ette ütelda, et asjast mitte midagi wälja ei tule. Kui esiti 10 meest asjaga põri on, siis wäheneb nende arw warsti 3 peale ja need ostawad endile, äranähes, et asjast midagi wälja ei tule, igamees hobuse jõul käiwa masina. Ühispiimatalitused töötawad metsanurga kihel-kondades hea edugа; piimatoobist saadakse ühis-meiereides kuni 7 kop.; meil tehtakse wõid pal-gutt alles isaisa wiisil (üksikutes taludes on küll ka koorelahutajaid olemas, kuid need seisawad, kuna wiletsa karjatoitmise juures midagi „lahu-tada" ei ole), saadakse 10—15 toobist piimast 1 nael wõid ja müüdakse see Wiljandi turul maha, 25 kop. nael.

Aga mis me nende wiimalehmadega üle-üldse jahime(?), me teeme $1/_3$ osa põldudest lina täis, wakamaalt 15 leisikat haritud linu ja müüme need ära, 2 rbl. leisik. Teeb wakamaalt ilusa kopika, 30 rbl. Seemet saab ka wakamaalt mõne 6 rbl. eest. Kokku 36 rbl. Kui mõned seletama tikuwad, et meil eneste kaalu linade harimine (on arwatud, et wakamaalt 1 kaal — 20 leisikat linu saab) umbes 35 rbl. maksma tuleb ja et meil nii ainult 1 rbl. ehk põlla wakamaalt 75 kop. kasuks üle jääb, siis waid-leme wastu kui mehed. See on meil sedahõlp-sam, et meie kunagi raamatut ei pea, ega nii põrmugi ei tea, mis meie tegewus meile sisse toob, kas kasu wõi kahju. Kõik läheb nii iluste, tundub radadel, isaisa wiisil.

Instruktor A. Johannsoni juhatusel peeti siin mõni aasta tagasi põllutöökursuseid, mil-ledest teinekord — 8 inimest osa wõtsiwad. Mis jaoks ka? Meie oleme jõukad, tähendab: meie oleme ka iseenesest targad.

Kuid ajad muutuwad; nende hulk kaswab, kes aru saawad, et neil teadust tarwis läheb, et meie wanadel radadel tallates edasi ei saa. Kui Wiljandi E. Põllumeesteselts tänawu põl-lutöökursust toime pani (umbes 5 aastase wa-heaja järele), siis wõtsiwad sellest 100 kindlat kuulajat (kursus kestis 2 nädalat) osa ja mõni kord üle 100 külalist. 3 instruktori andsiwad kuulajatele maaharimise, parandamise, kunst-põllurammu tarwitamise, üksikute wiljatõugude, wäljade korralduse, aiatöö, kalakaswatuse, piima karja kaswatamise, parandamise, toitmise, rawit-semise, wõi ja juustutegemise, hobusepidamise, rawitsemise ja rautamise, lõpeks ühistegewuse edendamise kohta seletust. Kõnedes oli palju uut, ja mis sul enne tuntud oligi, see kanti seesuguse eluga ette, et sinus asja kohta tõsine huwitus ärkas ja sa enesеs otsuse tegid: lige-mal ajal tuleb see käsile wõtta.

Instruktorid Chr. Arro, A. Lilienblatt ja A. Arrak, esimene Daanis, teised Soomes eri-teadust õppinud, on endi tööpõllul kodus ja oskawad endi teadmist teistele edasi anda. Põllumeesteseltside Keskkоimekonnale tuleb see-suguste meeste ametisse panemise eest tänu ütelda. Kursuse wiimasel päewal, 20. nowemb-ril, oli kuulajaid umbes 250. Instruktorite et-telugemised ja ülewaated senise tegewuse üle wõeti kauakestwate kiiduawaldustega wastu. Iseäranis meeldis Chr. Arro ülewaatlik seletus Daani ja meie põllutööliste kohta. Daanis ma-gatakse ööel tubliste ja tehtakse päewal niisa-mati tubliste 10—11 tundi tööd. Meil wõe-takse õhtul ja hommikul ööst jatku, peetakse päewal pikki puhkeaegu ja tööd tikatakse ennast tööle minnes ja tööl olles mõttega: „aega on küllalt; päew on ju nii otsata pikk!" Kuid lõpeks tuleb wälja, et tööpäew meilgi tõepoo-lest palju pikem ei ole olnud, kui Daanis, kuid tööd on „pika tööpäewa" arwel wõrdlemisi wähe ära tehtud, — kursusest tuli põllumeeste-seltsile sisse 170 rbl. Loodame, et ka tulewal aastal siin põllumajanduslline kursus toime pandakse ja et see isegi meie „tietarkadel" põl-lumeestel mõnes asjas silmi awada suudab.—

Narwast. Rahwalikud pidud. Kuna Narwas rohkeste töörahwast elab, kes majandusliste kitsikuse pärast „kallistest" ehk kallihinnalistest pidudest mitte osa ei saa wõtta, tekkis siin juba ammu tar-widus niisuguste rahwalikkude lõbude järele, millest osawõtmine palju kulu ei nõua ja kus igaüks osawõtja, tasku ja wälimuse peale waa-tamata, ennast täieste kodus tunneb olewat.

Kuid seltsid ei julenud ikkagi algust teha; nad kartsiwad, et odawahinnalised pidud kulu-sid kinni ei kata, ja kahjuga töötamine oleks siinsetele seltsidele, kes ränkade wõlakoormate all siplewad, lihtsalt surmahoobiks. Nii kadu-siwad ajad ja odawahinnaliste rahwalikkude pidude mõte kuulas kurwalt, kudas „sakiad" halbade aegade ja kehwuse üle kaebasiwad. Seltsimajade saalid „põdesiwad tühjust"; tsir-kuses ja mitmetes balaganietendustes(?), selle wastu, murti rusikatega ja küünarnukkidega teed. Kurb oli seda kuulda, weel kurwem niisugustest asjadest juttu teha, sest nii mõnedki kergepeaga inimesed hakkawad siis oise kiuste tagurpidi wedama, kui halba asja laidetakse. „Nüüd alles teeme, las' wihastawad!"

Wiimaks ometi jõudis karskuseselts „Wõit-leja" selle julgusekraadini: tarwis wähemalt katsuda, ehk saame kulud tasa.

Ja katsel oliwad õige hiilgawad tagajärjed. Esimesele rahwalikule piduõhtule tuli üle 700 inimese, nende hulgas palju neid, kes majan-dusliste kitsikuse ehk mõne muu põhjuse pärast wast alles esimest korda elus „pidu" nägiwad. Piletihind oli üleüldine — ainult 20 kop. ter-we õhtu eest. Waimustus oli suur ja kui rahwas pidult lahkuma hakkas, siis awaldati wäga paljude poolt soowi, et sarnaseid pidusid wõimalikult sagedamine toime pandaks, kui mitte rohkem, siis wähemalt kord kuus.

Nüüd, sel laupäewal on „Wõitlejas" teine sarnane rahwaline piduõhtu, kus kuulus nalja-mäng „Sabagalähi" ette kantakse. Piletihind on jälle üleüldine — 20 kop. õhtu eest, mis kõigile pidust osawõtmise wõimalikuks teeb.

— **Ühistegewus**. Pühapäe-wal, 5. detsembril kell 7 p. l. kõ-neleb hr. Wold. Songi „Wõitlejas" rahwaliku koosolekul aine üle: „Kaubatarwitajate ühisused," milles ühistegewuse põhjusjooni ja selle tegewuseharu halba ning häid külgesi puudutatakse. Kuna selgitawad kõned ühiste-gewuse üle üleüldse igal pool wäga tarwilikud on, wõime seda Narwa kohta iseäranis ütelda, sest siinse Kaubatarwitajate ühisuse „Tulu" elulugu on nii mõndagi silmadesse ja kõrwa-desse puistanud. Tarwis on teada, kelle wõi mille süü see on, kui ühisuse asjad nii ei ole edenenud, nagu nad loomulikkudel tingimistel edenema peaksiwad. Kas ei satub ühisuse asju asjatundlikult ja targu ajada?

Üks peatingimine ühistegewuses on usal-dus ja ühistunne. Kus usaldus kord kaduma läheb, siis ei ole kerge seda tagasi wõita.

Loodame, et W. Songi kõne selles asjas selgitust ja läbirääkimisi toob. Sellepärast oleks wäga soowitaw, et „Tulu" liikmed ni-melt sellele kõneõhtule tuleksiwad ja läbirääki-mistest osa wõtaksiwad. Sest sarnane üleül-dine läbirääkimine wõiks tõeste elawust ja pa-randust tuua, mida nii suure igatsusega ooda-takse

— **Kudas inimene alko-holi üles leidis**. J. Depmani kõne „Wõitlejas", 28. nowembril. Senini arwati, et inimesesoo esimene alkoholi-line jook marjawiin oli. See arwamine on ka meie karskusejuhtide juures maksew. Uuem uurimine selle küsimuse üle, mis Peterburi pro-fessor Tiander on awaldanud, läheb senistest arwamistest märksa lahku.

Wiinamarja-kodumaa on Kaukasias. Kuid isegi seal joodi juba warem „odrawiina", mille joomise üle läbi ülekõrre juba Xenofontes ju-tustab. Niisama teawad wanad kirjad iga rahwa kohta jutustada, et ta enne marjawiina ülesleidmist oma alkoholijooki on tunnud. Nende jookide nimed (brace, бpara, bram jne.) näita-wad, et selle joogi walmistamise juures käärimise protsess peaasi oli, mille peale kõik need nimed tähelepanemist juhtiwad. Tähendab, see esialgne alkoholiline jook oli midagi meie-aegse õlle sarnast, mida mitmesugustest teradest käärimise abil walmistati.

Alkoholi tarwitamise ajalоos wõib kahte ajajärku tähele panna. Esimesel järgul tarwi-tab inimene seda ainult usukombete täit-mise juures, kuna ta usub, et joobnud inimese mõtete sonimises jumal oma tahtmist inimestele awaldab. Preestpoole hakkab ta alkoholi juba alati tarwitama. Esimesel ajajärgul joowad tihti ainult preestrid, teisel — juba kõik ja kõige ennem wast need, kelle silmas wanad jumalad wäärtuse kaotasiwad. Metsrahwad ei ole ha-rilikult sel ajal, kui reisijad neid üles leiawad, weel alkoholi tarwitamises teise ajajärku jõud-nud, sellepärast ei ole nende juures tihti alalist joomist olemas. Et ülemal nimetatud usuline joomine olemas on, seda tõendab kõikide prae-guste loodusrahwaste elu olu, kuid niisama tõendawad kõikide rahwaste laulud ja muu rahwakirjandus, et usukombete täitmine joomi-sega ühendatud oli. Meie koduõlu jõulu ajal ei ole ka muud, kui selle kombe jäänus. Ja isegi ristikoguduse kombetesse on see pagana-usu wiis tunginud, kuna kirik, kes tihti joomise wastu wõitleb, ise kõige pühamas talitus — altari sakramentis, usklikule wiina pakub ja [illegible] tungiwalt nõuab, et see nimelt wiin [illegible] olema, kuna muud mahla selleks tarwitada ei wõi, nagu Anatole France seda ülemata terawalt wälja pilkab.

Esialgne inimene oli taimetoitlane. Seda tõendab peaasjalikult see, et igal maal teata-wal kuul rohkem lapsi sünnib, kui teistel kuu-del. Westermarck seletab seda sellega, et loo-muliku waliku põhjal need lapsed eluwõimuli-semad oliwad, kes kõigesündsamal aastaajal sündisiwad. Kui aga mitmel maal seda näh-tust tähele panna, siis leiame, et kõige rohkem lapsi sarnasel kuul sünnib, et need lapsed tai-mede walmimiseks wõimalikult wanemad oleks. Niisama on esialgse inimese taimetoitluse poolt mitu teist tõendust. Inimese lähemad sugu-lased — ahwid — on taimetoitlased. Inimene tunneb taimeriiki paremine, kui loomariiki, mil-lest arwata wõib, et ta temaga rohkem tege-mist on teinud. Seda tõendawad taimede ni-med, mis näitawad, et inimene nende arstitea-duslisi omadusi hästi on tunnud.

Inimene toitis ennast taimedega juba siis, kui ta tuld ja keetmist weel ei tunnud. Kui sarnane esialgne inimene omale taimi tagawa-raks peeneks näris, siis oliwad tal kõik tingi-mised alkoholi ülesleidmiseks olemas. Närimise juures läks sülg taimede sisse. Igas taimes on tärklisollused olemas. Sülje mõju all muutuwad tärklisollused suhkruollusеks, wiimased aga hakkawad iseenesest piiritu-seks ja süsehapuks lagunema, nagu see õllekojas suuremal mõõdul sünnib. Et sel teel alkoholilist jooki walmistada wõib, seda tunnis-tab terwe legion tõendusi, et metsrahwad tä-napäewani sel wiisil oma alkoholijooki wal-mistawad (iseäranis täielikult jutustawad sel-lest Tšhudi ja Miclucho-Maclay reisikirjad). Niisama tõendawad seda kõikide kulturarah-waste rahwalaulud. Iseäranis selgelt Skan-dinawia lugulaul Kwasirist, mille nimigi Wesselowski ja wendade Grimmide tõenduse järele Slaawi квасъ, квасить — hapendama — tuleb.

Peale kõigi nende otsekoheste tõenduste rää-gib terwe rida kaudseid tõendusi selle poolt. et inimene sülje abil oma esimese alkoholi-lise joogi üles leidis. Inimene unustas küll walmistamise wiisi ära, kuid ei unustanud seda, et sülg selle juures nõtakept osa mängis. Sellest tuleb sülje austa-mine, mis kõigile rahwastele omane on. Sülg annab sigidust, mispärast mustlaseided sigi-wuse ohtjate peale sülitawad.

Sülg on arstirohi, nagu selle üle juba Jeesuse imetegu jutustawad. Süljel on sala-jõud, sellep. sülitatakse pihku, sülitatakse pappi nähes, sülitatakse uksi peale, sillast üle minnes, ujudes jne. Mõne metsrahwa juures on sülitamine lugupidamise awaldamine, nagu mis-sionerid jutustawad, kuna aga wanad Mann jeadused Persias sülga ja alkoholi ühe-wõrra roojaseks peawad. —

Kui Afrika rahwad weel tänini lugupida-mise awaldamiseks näkku sülitawad, siis sal see rahwaste edenemisega wõimataks.

Sülitamise asemel hakati puhuma. Nõnda puhutakse walu peale, siit tulewad meie kuul-sad soolapuhujad jne.

Ka sülitamise ja puhumise kombe on risti-kirik.. kombele hurka wastu wõetud. — Katoliku kirikutes puhub preester mahakuulutatawa noore-paari peale; ristitawa lapse silmi ja kõrwu wõiab preester süljega.

Kõigil neil kombetel on üks esialgne paga-nausu aegne põhjus.

Rangemalt riigist.

Warschawi magistradi asi senatis.

1. detsembril harutati senati 1. departemang-aus endiste Warschawi magistradi ametnikkude Litwinski, Sijaski, Senkowski ja Schanzori süüdistuseasja, mis juba kaks aastat tagasi oli algatud. Aruandest asja üle selgub, et tähen-datud ametnikud mitmesuguste ostulepingute te-gemise juures koguni seadusewastaselt ja oma-kasupüüdliselt on talitanud. Iseäranis huwitaw on Mlotsinski metsa ostmise lugu, missugusest metsast awalikku puiestikku taheti walmistada. Tähendatud metsa ostmise küsimus wõeti juba 1904. aastal üles ja wiimaks saadi 1907. aastal Peterburist P. A. Stolõpini allkirjaga luba, metsa 170 tuhande rubla eest ära osta. Ostmine iseenesest sündis magistradi ametniku-dele wäga „kasulikkudel tingimistel."

Järeluurimisel selgus, 170 tuhandest rub-last, mis Mlotsinski metsa eest „maksti," oma-nik ainult 70 tuhat on saanud, kuna muu summa ametnikkude taskusse on läinud; Lit-winski üksi, näituseks, on 25 tuhat rubla saa-nud. Niisama selgus järeleuurimisel, et ma-gistradi ametnikud ka mitme teise lepingu tege-mise juures seadusewastaliselt ja omakasupüüd-liselt on talitanud.

Walitsew senat, kus see asi, nagu juba ni-metatud, 1. detsembril harutamisel oli, tegi ot-suseks Litwinski, Sijaski, Senkowski ja Scha-nzori süüdistuseasjas eeluurimist algada.

Peterburist. Kõrgemate nais-terahwastekursuste professorite nõukogu tegi oma wiimasel koosolekul 1. detsembril otsuseks hariduseministeriumi ees palwet awaldada, et õpetuseandmine kursustel kuni 7. detsembrini seisma pandaks.

— Dr. A. J. Dubrowin tahab oma karrierat maha jätta. Musta-sajalise ajalehe „Russkoje Snamja" toimetuse ruumides peeti 1. detsembril tähendatud lehe toimetuseliikmete ja kaastööliste koosolekut. Nagu „Retsh" kuuleb, awaldas lehe toimetaja-wäljaandja Dr. A. J. Dubrowin oma ameti-wendadele, et „Russkoje Snamja" seisma jäe-takse. Tema, Dubrowin, tahtwat ajutiseks edaspidisest politikalisest tegewusest eemale jääda ja endist ameti algada, see on arstiks hakata.

Päewauudised.

Eesti naisterahwastele.

„Käsitööleht," mis senini „Põllutöölehe" kaasandena juba kaunis tuttawaks on saanud, hakkab jaanuari kuul iseseiswa kuukirjana ilmuma. Tartu Eesti Naisterahwa-selts on lehe toimetamise ja wäljaandmise enese kätte wõtnud ja saadab detsembri kuul oma proowi-numbri wälja. Leht saab laiendatud ja täien-datud kujul ilmuma. Kuna lehel senini wähese ruumi tõttu wõimalik ei olnud Eesti naiste-rahwa ja perekonna walmilisi püüdeid ja hu-wisid tarwilisel mõõdul täita, on Tartu Eesti Naisterahwa-selts otsustanud, peale praktikalise osa, nüüd iseäralist rõhku lehe üleüldise osa peale, mis märksa laiendatud saab, panna. Lehe üleüldises osas tahetakse just neid küsi-musi harutada, mis Eesti naisterahwale ja perekonnale praegusel ajal kõige huwitawamad ja tähtsamad wõiksiwad olla. Leht püüab enese ümber wõimalikult häid kaastöölisi koguda. Lehe soow on, et tema juurde wõimalikult kõik Eesti naisterahwad tuleksiwad, kas kaastööllis-tena wõi lugejatena.

Kuna „Käsitööleht" esimene Eesti-naiste-rahwa häälekandja on, loodab tema, et Eesti naisterahwad temale täie usaldusega wastu tulewad, ja just selle usalduse peale lootes ja toetades hakkab Tartu E. N. S. „Käsitöölehte" wälja andma.

Igale soowijale saadetakse proowinummer hinnata kätte.

Soowijaid palutakse adressi üles anda: Tartu Raatuse uul. 18.

„Käsitöölehe" toim.

Walitsus.

Kõigekõrgem luba. Keisri Majestet on, nagu „Eestimaa kub. ajalehest" näha, sise-miste asjade ministri kõigealandlikuma ettepa-neku peale 3. nowembril käesolewal aastal järgmisteks ümberni meetamisteks luba andnud:

Tallinnas peab senine heinaturg Har-juwärawas nüüd „Peetri platsiks" ja uulits Karjawärawast kuni Wene seltsimajani „Peetri promenadiks" kutsutatama.

Haapsalu kõsripaiga alew on „Peeter Suure alewiks" ja Haapsalu Rüütli uu-lits „Peter Suure uulitsaks," Rakwere Rija uulits „Keiser Peeter I." uulitsaks ümber nimetatud.

Omawalitsus.

Tallinna linnawolikogu koosolek 1. dets (Järg.)

Rewisjoni-kommisjoni arwustust, mida kom-misjoni esimees lw. Grigorjew wolikogu koosolekul etteluges, läbiwaadates, toome eile (276. nris) kokkuwõtte täienduseks järgmise üle-waate. Rewisjoni-kommisjon leiab linnaameti aruannes 1908 a. läbiwaadates järgmisi puudusi:

Linna rahaline seisukord ei ole rahuloldaw. Juba waremalt laideldud wana, puudulik raa-matupidamine kestab linnawalitsuses edasi. Ni-melt ei ole aruandes kusagil hariliste ja era-korraliste sissetulekute ja wäljaminekute wahel wahet tehtud, kuna aga linna rahalise seisukorra üle otsustamiseks niisugune wahetegemine tähtjas on. Linnakapitalide juurde aasta jooksul tulewad sularahade summad ei ole suuremalt jaolt mitte intressisi kandma pandud, waid jäi-wad linna kassasse ilma kasutamata seisma. Linnakassa sissetulekute ja wäljaminekute aru-andes (lhk. 371) ei ole mingit kassa ülejääku leida, kuna aga tõepoolest 31. dets. 1909 a. 56,284 rubla 49 kop. üle jäi. Bakterioloogia laboratoriumis ei ole sissetulekute, wäljamine-kute üle raamatupidamist. Üksikutes linnaasjan-duse kommisjonides puuduwad materiali sisse-kirjutamise raamatud, nagu ennegi on üteldud. Seesama puudus on ka korteri ja ehituse, teede-kommisjonides. Ehituse-teedekommisjonis hoowi peal oli rewiderimise ajal hulk wana puuma-teriali. Pärast rewiderimist seati rutuga ma-teriali-raamat joonde ja kirjutati senna 20 ku-biksülda ehitusepuid juurde. Kuid ehituse-teede kommisjoni sissetulekutes ei olnud puumaterja-list mingit sissetulekut märgitud. Sellesama kommisjoni tegewust rewiderides tuli ilmsiks, et mitte ikka kõik töölised terwe päewa läbi tööl ei ole, waid mõnikord ka ainult 3 tundi. Kom-misjoni hoowiwaht seletas, et sarnast lugu ka teiste kommisjonide juures ette tuleb. Palga aruannetest on aga näha, et töölised terwete päewade eest palka saiwad. Tarbeainete hin-nad on mõnikord liig kõrgelt kirja pandud. Seegikommisjoni poe krediitraamatus märgi-tud hindade järele oleks pidanud 5—10 % hin-dade alandamist saama. Teede-ehituse kom-misjoni sedeli nr. 350 järele on 7 kardina liistu, 14 stiffi ja 84 rõnga hind 35 rbl. peale märgitud; 500 lehte paks sissetulnud kirjade raamat 10 rbl., liimamärkide hestid, 30 tükki, 1 rbl. hefti pealt, 50 tükki à 90 kop., lupja, 6 rubla kast, kuna seda muidu $5^{1}/_{2}$ rublaga saab. Sauna ahi (mitte wanni ahi) uurimise won-ahoones, mis 1908. a. ehitati, lõhuti juba 1909. a. maha ja ehitati uus. Enampakkumi-sed 150 kabiksülla raudkiwi muretsemiseks kuu-lutati ainult eestikeeli ajalehtedes ja liig lühi-kese tähtajaga, nimelt 4. septembrist otsustatud tähtaeg 11 sept. Korterikommisjonis otsustati Treumanni hoowi peale uut kuuri ehitada, mille peale 234 rbl. 48 kop. määrati. Ehituse ku-lude eelarwet ei ole, ei ole ka hoone suurust ära tähendatud, ega seda, kellele hoone pärast rendiaja lõppu jääb. Wolikogu määruse wastu tuleb raha wäljamaksmisi ilma eraldi arweta ette, nii on nimelt linnamõisades soode kutwa-tamise eest raha ilma arweta makstud, ainult allkiri raha wastuwõtmise üle on olemas. Pal-jud wäljaminekute arwed on liig üleüldised, mis asjaolek ülewaadet raskendab. Wiimaks leiab rewisjoni-kommisjon, et teede, uulitsate, turude, platside kohta, mis linna kulul puhas-tatakse, ehk mis suwel tulekahju kommisjoni poolt üle pritsitakse, kõik pinnasuuruse teated puuduwad, mil põhjusel wõimalik ei ole otsus-tada, kui kokkuhoidlikult linna poolt antud sum-mad nende tööde peale ära kulutatakse. —

Eespool nimetatud puuduste ära hoidmiseks paneb rewisjoni-kommisjon wolikogule ette:

1) linnaametisse spetsialisti-raamatupidajat ametisse panna, kes raamatu- ja kassapidamist uuema, täielikuma wiisi järele, ka täidesaatwa-tes kommisjonides, juhib;

2) et edaspidi eelarwed ja aruanded enam üksikutes osades wäljatöötatakse, kuna iga üksiku wäljamineku, sissetuleku jaoks eraldi arwe ette panna olgu;

3) et linna poolt politsei ülespidamiseks maksetawad summad iga kuul rentеisse makse-takse;

4) et linnaameti poolt uulitsate, teede, tu-rude, platside pinna suurus tähendatakse, ühes sellega, kus linnajaos need on, kes neid puhas-tab ja kui palju ühe ruutsülla puhastamine aastas maksma tuleb;

5) samasugune ettepanek wolikogule linna uulitsate, turude, platside pritsimise asjas;

6) linnaameti aruannet ära kinnitada ja linnaametit kui ka kõiki täidesaatwaid alu-tusi nende aruande aastal ettetulnud tege-wuse kohta edaspidisest wastutusest wabastada.

Rewisjoni-kommisjoni arwustusele järgnes linna ameti poolt wastuseletus, mida esite lw. Groschewoi kui linnapea abiline ette lugema hakkas. See sündis nii waikse häälega, et ainult harwa üksikuid sõnu kuulda wõis. Edasilugemist toimetas linnapea. Wastuselet-use sisuga end pärast poole tutwustades toome sellest järgmise kokkuwõtte.

Linnaamet leiab, et rewisjoni-kommisjon esimese tegewust arwustades oma seaduslistest wõimupiiridest on üleastunud. Linnaameti teades on rewisjoni-kommisjoni seaduslikuks ülesandeks siin ainult järele uurida, kudas linnaameti linna aasta sissetulekute ja wälja-minekute eelarwe täidetud on. Sellest raamist üleastudes on kommisjon aasta aruannet läbi-waadates juba rehknungi pidamise wiisi uurima hakkanud ja seda ka weel üksikute täidesaatwate kommisjonide kohta teinud. See on aga sea-duse järele linnaameti kohuseks teha. Rewisjo-ni-kommisjoni wõimupiiride laiendamisega on linnaamet põhjusmõtteliselt küll nõus, kuid see laiendamine sündigu linnawolikogu läbi. Muidu ei tea rewisjoni-kommisjon, mille peale ta end toetada wõib ja hakkab wõimupiiridest üle as-tudes süüdistama. Rew.-kommisjon teeb linna-ametile etteheiteid, et see seadusemäärusi tähele ei pane, kuid soowitab ise, et linnaamet tule-wikus seadusest üle astuks, nimelt sellega, et aruandes hariliste ja erakorraliste sissetulekute, wäljaminekute wahel wahet saaks tehtud. Linnaameti aruande worm on aga walit-suse poolt kinnitatud, ja see worm ei luba nende kahesuguste arwede wahel mingit wahet teha. Kui linnaamet nim. kommisjoni nõuet täidaks, rikkus ta seadust. Aasta jooks-ul linnakapitalide juurde tulewaid rahasumma-sid ei wõinud linnaamet sel põhjusel mitte ikka intressisi kandma panna, et linnakassas jooks-wate wäljaminekute tarbeks muust sularahast alna puudus oli. Aruandes nimetamata jää-nud kassa ülejääk jäänud raamatupidaja poolt ajapuudusel ülestähendamata. See olla ainus wiga, kuid praktikaliselt ei olla sellel mingit tähendust, saab parandatud. Materjali raama-tupidamiseks wajadust ei olnud, korterikommis-jonile ostetud ehitusematerjal sai kõik äratarwi-tatud. Hiljem muretsetud materjali jaoks eraa raamat, kuna materjali tellimiste [illegible] juba 1909. a. olemas oli. Nendest dokumentidest oleks rew.-kommisjon kõiki asjasse puutuwaid teateid saada wõinud. Mis ehituse-, teedekommis-joni hoowi peale puude materjalisse puutub, siis on üsna kahju, et rewiderijad ainult hoowiwahti teateid pärisiwad ja mitte kommisjoni esimehe ega wanema ülewaataja poole ei pööranud. Puu materjal tekkis wanadest, ehituseks kõlbmatadest palkidest ja laudadest, mis ehitusehoowi kõrwi-leks ja maamõetjate waiadeks äratarwitatakse. 1909. ja 1910. a. tarwitati sealt terwishoiu-kommisjoni soowi peale puid ka awalikkude wäljakäigukohtade soojendamiseks. Iseäranis rõhuga lükkab linnaamet süüdistuse, et ehituse-teedekommisjonis töölistele, kes sagedaste ainult 3 tundi päewas tööd teewad, palka terwe päe-wade eest makstakse, ehk et sarnast maksmise wiisi raamatud näitawad. Niisugusel süüdis-tusel on juba kaelakohtulik laad. Süüdistuse tagasitõrjumiseks seletab linnaamet pikemalt töö-liste töölekäimise ja nendele palgamaksmise wiisi, mis alalise linnateenijate, ülewaatajate kontrolli all sünnib, nii et siin mingisugusest pettusest juttu ei wõi olla. Palgamaksmist wõib kohu-listest raamatutest järelewaadata ja neis on tööliste töötunnid, nii palju kui neid ka juhtub olema, kõik ülestähendatud. Kahju, et herrad rewidendid oma süüdistusi ainult kojameeste ja wahtide ütlemiste peale põhjendawad, aga ametnikkudelt ei küsinud ega kõrwalt olemasolewatest dokumentidest järele ei waadanud. Sarnane lugu on ka teiste süüdistustega, mis puudulise järeluurimise põhjusel on tekkinud. Näit. ei saanud teatud sauna ahi mitte 1908. a. ehi-tatud, waid ainult parandatud.

(Järgneb.)

Kohtukoda.

Kirikurüwetaja. Möödaläinud aastal, 27. septembril tungis 30-aastane Aleksander Steinmann, kes juba waremalt kõik iseäralised õigused kaotanud, Pühitsas wäärtiprowna Scha-howskaja kirikusse ja riisus sealt jumalakujude ja pühade asjade pealt ehteid ning kastidest, mis lahti murdis, raha. Riisutud asjad ja raha tegiwad kokku 1500 rubla wälja.

30. nowembril mõistis Tallinna ringkonna-kohus ta selle eest 8 aastaks kõigi õiguste kau-tamisega sunnitööle.

Kool.

Peterburi kõrgemad naisterah-waste kursused kinni pandud. 1. dets. oli Peterburi kõrgemate naisterahwaste kur-suste ruumides kuulutused wälja pandud, et kursused direktori, professor S. K. Bulitshi korraldusel ajutiselt kinni pandakse, senikauaks kuni nende awamise üle uus määrus on teh-tud.

1. skp. oli kursuste professorite erakorraline koosolek Bulitshi juhatusel. Koosolekust wõttis enam kui 40 nõukogu liiget osa.

Professor Bulitsh teatas, et kursused on nõukogu määruse järele, 30. nowembril ette-tulnud rahutuste pärast kinni pandud. Koos-olek tunnistas nõukogu ja Bulitshi tegewust õigeks. Mõned liikmed paniwad ette kursusi 2. detsembril jälle awada.

Lühikese nõupidamise järele tegi koosolek ühel häälel otsuseks, hariduseministeriumi paluda et kursused kuni 7. detsembrini kinni wõiksiwad jääda. —

Peterburi linnapealik Dratshewski on nais-kursistile Elisabeth Thalile politsei wastuhak-kamise ja politseiametnika teotamise pärast ühe kuuks aresti määranud.

Tööstus ja kaubandus.

Leopold Bieki kaubamaja on Josef Kallmey rile prokura andnud.

Paberossikestade wabrikandid oli-wad neil päewil ühe saatkonna oma seast ra-handusministri juurde saatnud teatama, et selleks saadik, kus paberikestade peale kõrgem aktsis pandi, neid nii palju salaja walmistatakse, et suuremad wabrikud sunnitud on oma tööd poole wähendama. Edasi teatas seesama saat-kond, et paberossikestade wabrikandid walmis on weel kõrgemat aktsisi maksma, kui aga sa-laja walmistamisele lõpp peale tehakse. Raha-minister lubanud selleks sammusid astuda.

Seltsid ja ühisused.

Tallinna Eesti Põllumeesteseltsi peakoosolek keelati ära. Terwel oma kestwuse ajal — 22 aasta jooksul — on Põl-lumeesteselts linna ümbruses peakoosolekuid toime pannud. Pearõhku neil koosolekutel pandi kõnede peale. Kohel wiimasel aastal on üle 200 ümberkaudse põllumehe seltsi liikmeks heit-nud ja eestiseisuse poolt pandi kawatsidusi koosolekuid Jüris, Nehatus, Sauel ja Harkus toime. Wiimane peakoosolek oli Saue walla-majas 21. nowembril sel aastal. Järgmine peakoosolek pidi 12. detsembril Jüri kiriku kee-ritoas olema. Kiriku walitsuse poolt anti sel-leks lahkeste ruumisid tarwitada.

Kui eila seltsi poolt peakoosoleku teada-andmine (заявленiе) Tallinna kreisiülemale ära anti, keelas kreisiülem koosoleku pidamise Jüris ära. Esiteks nõudis kreisiülem, et kõne-dest: J. Reinthali — wee mahalaskmisest, Dr. Masingi — esimesest abiandmisest õnnetuse kor-radel ja Pärtseli — piimanõugi korraldusest, temale wenekeelsed konspektid ära antud peab. Kui sellega ehk nõusse oleks jäänud, leiti, et seltsi põhjuskirjas ära ei ole näidatud, et Jü-ris koosolekut pidada wõib; põhjuskirjas pu-duda seltsi tegewuse piirkonna ära määra-mine . . .

Sel ajal, kui Tallinna Eesti Põllumeeste-seltsi põhjuskiri kinnitati ei nõutud mitte, et seltsi tegewuse piir ära peaks näidatud olema. Senini wõis selts oma tegewust takistamata kubermangus, selle kreisiülema ajal Tallinna kreisis awaldada. Alles 2 nädala eest oli pea-koosolek Sauel, siis ei tehtud koosoleku ärapi-damiseks mingisugused takistusi ega nõutud kõnede konspektid.

Pidud ja koosolekud.

Näitemüük. Ka sel aastal on Tallinnas Jaani koguduse waeste hoolekandmise toimekond nõuks wõtnud mitmete koguduseliikmete ja sõprade lahkel kaasabil **näitemüüki** toime panna. Suur waeste- ja hädaliste hulk sunnib meid ju iga aasta jälle uueste sedawiisi abi otsima, iseäranis sellepärast, et meie neile **armulist abikäet** wõiksime anda ja et **jõuluks** neid ka wõiksime wähe rõemustada. — Siis palume omi wanu sõpru mitte ära wäsida, meid meeles, nagu ennegi, selles ettewõttes toetada ja meie käsa tõtta armastuse anniega. Iseäranis palume jälle neid herrasid kaupmehi, kes meid enne nii lahkeste aidanud, ka sel korral meid mitte ära unustada. — Aga ka **uusi sõpru** — kõige pealt **Jaani kogudusest** — palume südamest sisi tulla, südamed ja käed lahti teha ja tegewusel meie näitemüügist osa wõtta, misläbi nii mitmete õnnetute pisarad ära kuiwatatakse ja raskeid muresid pühadeks rõemuks muudetakse. Kui **paljud** kokku heidawad ja igaüks neidest ka pisukest ohwerdab, siis tuleb sest palju wälja. Jõuab õnnistus kõiki rõemsaid andjaid!

Waeste hoolekandmise toimekonna nimel

õp. A. Assmuth ja õp. W. Grohmann.

Muusika dramatiline pidu õhtu, mis eila „Estonia" saalis Tallinna keskkooli õhtukursuste lehwemate õpilaste heaks toime pandi, läks hästi korda. Rahwast oli wäga rohkel arwul ilmunud, mis näitab, et meil ikka ka haridusehimulise nooresoo wastu, kel üksi omal jõul raske on edasi saada, osawõtmist on.

Mis etendusesse puutub, siis peab neid täieste rahuloldawaks nimetama. Wäga meeldiw oli neiu O. M...i sopranisolo, mis rohkeid kiitusi wõidusi ettekandele kutsus. Sedasama wõib ka neiu N. T. Arakinowa klawerisolo kohta ütelda, kaawmagile neiule annetati lillesimp. Hr. K. Jungholz ja hr. M. Rabinowitch esinesiwad endid tublite liiulugejatena. Lühike naljamäng „Sinine" oli wäga lõbus ja kutsus herrade Akermanni, Pinna, Awessoni ja pr. Pinna heal ettekandel aina tormilisi naeruhagimaid elule. Lõpuks oli muidugi tants. —er.

Sport.

Lurich'i wõit. Hiljuti tegi Lurich Peterburis Rebarkowi maneeshi direktoriga lepingu, et kui keegi 15.—20 detsembrini s. a. sealsetes wõidumaadlemistes maha ei pane, siis saab Lurich 3000 rubla. Lurich on juba mõnda päewa seal maadelnud ja iga õhtu ikka oma wastaseid ära wõitnud. 30. nowembril oli Lurich tugewa Wene wastasega Kilewi üliõpilasega „A III" maadlemas. Rahwast oli ruumikas hoone täis. Kõigil oli arwamine, et wõitlus pikale läheb, kuid kõige publikumi imestuseks pani Lurich 2 minuti jooksul oma wastase kabe õla peale. W. S.

Veguisõnumed.

Kwiitung. Kapten Seeblum on meie toimetusesse „Dwigateli" halge töölise Wõõngi perekonna heaks meie toimetusesse edasiandmiseks 4 rubla toonud.

Onnetused ja kuritööd.

h. **Eneseta pmine.** Nagu teatasime, tahtis ennast Wladimiri uul. elutsew Mihkel Zetermann 14. nowembril ära kihwtitada. Kuid hoopimast sai ta rutulist arstiabi ja paranes. Nüüd leni ta 1. detsembril Kadrinaalt ühe puu oksalt rippumast. Onnetu oli enese üles pooanud. Ta teenis tapamajas, oli aga sealt mõnesuguse eksituse pärast lahti saanud. Enesetapmise põhjus aga seisis mõtete lahkumineks, mis ta perekonnas ette tulnud.

h **Ekitus.** Meie teatasime, et ema 2¹/₂ aastasele Lvia Wilmanile kõharohu asemel morfiumi andnud ja laps selle tagajärjel surnud. See ei ole õige. Laps on läkatustõhu tagajärjel Ummaiusesse surnud, nagu tema surnukeha lahtilõikamisel selgus. Eksitus olnud aga, keda sureja lapse juurde kutsutud ja kes **armanud**, et lapsele kihwti olla antud.

Tulekahju. Nagu „Post." teatab, on minewal pühapäewa õhtul Liiwimaal Laiuse kihelkonna koolimaja ühes leeritoaga, köstri- ja kooliõpetajate elukorteritega maha põlenud. Koolilapsed on suutnud endid pooleldalt teise korra pealt ära päästa. Nihääsi köstri, kooliõpetajate kui ka koolilaste asjad on suuremalt osalt tulerooaks saanud.

Tulekahju laewa peal. Tunaeila õhtul kell 7 tõusis sadamas Daani aurulaewa „Sara" peal süsemaale alles selgitamata põhjusel **tulekahju**. Et paks suits tulewesale ligipääsemise wõimataks tegi, pandi mõnele tulekaitsemehele suitsukübarad pähe ja neil läks korda tulekahju ära kustutada. Laewaruum ei ole tule läbi mitte wiga saanud. Ettewaatuse pärast walwas sadamalaew „Libawa" terwe öö „Sara" juures.

Jüri kihelkonnast. **Wargus.** 23. nowembril laskis Rae wallas elutsew Herm. Roll, kes mõnda aega juba haige on, oma poja alhast karbikese ära tuua, mille sees ta oma korjatud toolkaid 700 rubla wäärtpaberites hoidis, et enne surma laste wahel ära jagada. Karbikest lahti tehes oli R. ehmatus suur, sest ta ei leidnud sealt seest ühtegi wäärtpaberit, waid wiimased olliwad ära warastatud.

Harju-Jaanist. **Teerööwlid.** 28. nowembril õhtul läinud Johannes Liim oma wennaga Raasiku jaamast koju. Kodu ligidal tulnud nende koim wenda Porkarowid wastu, kes Raasiku mõisas teomeesteks on. Üks wastutulijatest Porkarowidest löönud Liimile nagalaga pähe, mille peale wiimane maha kukkunud, siis andnud ta weel maslamawale L. hoobisi pähe ja haawanud noaga ning lõiganud L. taskust ühes rewolwriga wälja ja põgenenud ära. Porkarowid olla kinni wõetud.

v. **Wargused.** 2. detsembril teatati politseile järgmistest wargustest: Kuninga uul. nr. 4 neli saabast, S. Pärnu maanteelt nr. 41 asju ja raha 86 rub. wäärtuses, Rahumäe surnuaialt 4 wasktaadi ristide pealt, Brokhauseni weskist 129 rub. sularaha.

Eila õhtu kell pool seitsme ajal muugiti Pikal uulitsal nr. 56 von M. korteriuks lahti ja warastati 241 rubla wäärtuses hõbeasju ja raha ära.

v. **Röövel**, kes Instituudi uulitsal linnawahi kallale tungis, wõeti Tapal kinni. Ta on 20-aastane Nikolai walla talupoeg Hermann Alliksoo.

Weel üks kord! . . .

Kooliõpetajate pakulikassa on asi, mis wiimasel ajal kooliõpetajaid igal pool huwitab, iseäranis aga Eestimaal, kus Kooliõp. Wastastikku Abiandmise seltsis oma abi selles asjas pakub. Paljud kooliõpetajad on juba kassa liikmeks wastu wõetud, kuna paljud igapäew ennast weel üles annawad. Kuid palin on ka neid, kes asjast siiamaani ikka aru wõi sagu pole saanud. Iseäranis sagedaste tuleb wanemate kooliõpetajate käest kirjasid, kes praegu enam ametis ei ole, kus seletust nõutakse, **kas need kooliõpetajad, kes hulk aega ametis on olnud, nüüd aga mitu aastat koolitööst eemal on pidanud olema, wõiwad nüüd ka kassa liikmeteks wastu wõetud saada, kui nad uueste ametisse astuwad ja kas nende endine teenistuseaeg ka arwesse wõetakse, kui pakuki saamine tuleb?**

Selle üle sai kassa peawalitsusest järele päritud ja wastus oli: kõikide kooliõp. endine teenistuseaeg arwatakse pakukisaamise korral arwesse, kui nad wahepeal ametis ei olnud ja uueste ametisse astusiwad.

Sellega on see asja külg selge.

Meil on palju kooliõp., kes wiimaste aastate mõjul koolipõllu on maha jätnud ja sagedaste puuduse ja wiletsuse sisse sattunud. Praegu oleks weel abinõu, millega neid päästa. Tarwis on neid, „pakuki peal" olewaid kooliõpetajaid jälle koolipõllule katsuda asetada. Wallawalitsustel see raske ei ole, rahwakoolide inspektorid ei wõi ka asja wastu waenulised olla, nagu Eestimaal asjaajamine näitab. Tarwis on aga rutata, sest ainult nendel on wõimalik kergendatud teel, 1. juuli seaduse järele, pakukit saada, kes kuni 1. jaanuarini 1911. a. liikmeks astuwad.

Siin panekssin ma iseäranis wallawalitsustele südame peale, et nad wanade kooliõpetajate wastu, kes oma terwise, oma energia, omad paremad aastad nendele ja nende lastele on pühendanud, mitte ükskõiksed ei oleks; et nad neid aitaks selle aasta ametit pidada ja sellega wõimaluse annaks nende edaspidist saatust kergendada, kuna muidu wahest juba lähemas tulewikus mõnda nendest auga ja raske tööga hallliks saanud wanakesi kusagile waestemaja nurka tuleks paigutada.

Tarwiline eestikeelne seletus ilmus juba ajalehtedes, kuna wenekeelsed plangid ja muu tarwiline materjal Eestimaa Rahwakooliõp. Wastast. Abiandmise seltsi käest — Tallinnas Suure Tartu maant., 33 — wõib tellida.

Ainult rutata tarwis!

Kooliõp. A. Kask.

Tallinnas, 2. XII. 10.

Palun ka teisi ajalehti seda kirja ära trükkida. Seesama.

Riigiwolikogu

Õhtune koosolek 1. detsembril.

Juhatab Gutshkow.

Waielused salapolitseiagendi Horolski seadusewastalise tegewuse asjas sisseantud arupärimise üle kestawad edasi.

Kusnetsow seletab, et kutseühisuste kaswamine tööliste klassi iseteadwust tõstab ja praeguse töölise seisukorrast arusaamisele äratab. Proletariadile on orjalik oktobristide waim wõeras. Sellepärast peab walitsus kutseühisuslise liikumise wastu sõda. Et see sõjapidamine awalikkude abinõude warul walitsust lõpusihile ei wii, wõtab ta prowokatsioni enesele abiks. Walitsus tahaks heameelega kapitalismust ilma proletariadita ja proletariati ilma sotsialdemokratiata. Hea oleks niisugust tuld pidada, mis ei põleta. Kuid see on wõimata. Proletariadil ei ole ilma sotsialdemokratiata mõtet. (Käteplagin sots. dem. pinkidel).

Ljahnitzki küsib, miks walitsus ei tarwita oma wormilist õigust: miks ta ju küllalt selgelt põhjustatud küsimuse selgitamisega wälja ei astu. Kõneleja näitab, et Horolski prowokatsioniline tegewus keiskmaalitsuse hingelise seisukorra üle wäga selget tunnistust annab.

Maklakow leiab, et Horolski tegewust ei ritat ega kasulikkuse seisukohast kaitseda ei saa. Et walitsus prowokatsioni ei edenda, seda teeks ta sellega selgeks, kui Horolski karistuse alla antakse. Kõneleja arwab siiski, et et arupärimise wastuwõtmine ega Horolski tegewuse järeluurimine ei suuda seda selgeks teha missugune wahekord duuma ja walitsuse wahel prowokatsioni asjas on. Kui kõneleja oma seisukoha awaldanud on, seletab ta, et karistuse süstem, mille järele Horolskiga toimetada mõeldakse, Aiesi õigeksmõistmine on. See ei ole mitte prowokatsioni wastu wõitlema. Sellest ei ole weel küll, kui walitsus Horolski tegewuse hukka mõistab. Senini arwas duuma, et walitsus kaitsejaoskonna agentide kuritöösid ei kaitse. Kuid see on wale. Wiimaste aastate jooksul on nii palju kuritöösid, millest kaitsejaoskonna agendid osa wõtsiwad, ette tulnud, et keegi waremalt mõteldagi ei oleks wõinud. Need agendid jääwad aga wabadusesse, olgugi, et kohus ka oma otsuse nendegi kohta teeb. Horolski tegewus on weel koguni tähtsuseta. — Kartus, et wõitlus prowokatsioniga walitsust rewolutsioni wastu wõitlemise tarwis nõrgaks teeb, on üks suuremaist teotustest walitsusele. Rewolutsion ja walitsus usuksiwad jõu sisse, kuna nad ära unustasiwad, et rahwas erapooletuks pealtwaatajaks jäi. Wiimane sai wäga hästi aru, et ei walitsuse ega rewolutsioni wõit teda uue korralageduse eest ei kaitse. Rahwas hoiab ainult selle poole, läheb ainult selle järele, kes selle wõitluse ära häwitab ja riiki uutele alustele, kus walitsemine ausameelselt sünnib, rajada tahab. Kui duuma mõistis terrori hukka, siis taitsas ta õieti. Aga kui ta nüüd meeste walitsemisekonksude hukka wõitsmata jätab, siis näitab ta, et midagi head toonud ei ole, ja rahwas temast lahti peab ütlema. Kõneleja lubab arupärimise wastuwõtmise poolt hääletada, näkudes, et ka wõimudele kõik lubatud ei ole ja ka jõud wäga hästi seaduse alla palduma sünnib. (Käteipl. pah. pool).

Markow II. teatab, et parempoolsed arupärimise wastuwõtmise poolt hääletama saawad, kuid mitte neil põhjustel, mis Maklakow ette tõi ja nimelt sellepärast, et ette toodud faktid esialgul weel ümberlükkamata on. Wene rahwas ei tunnista enese eestäijaks ei wana bürokratiat, ei nüüt rewolutsioni ega ka duumat. Waid rahwas käis, käib praegu ja saab ka tulewikuski käima oma seadusliste Keiseri ja Isewalitseja järele. (Käteplagin paremal pool)

Arupärimine wõetakse ühel häälel wastu.

Kadetid panewad üleminekuformeli ette: Walitsuse agentide prowokatsioni, mis ükskõik missugusel kujul ennast awaldab — on ta agendi isiklistest huwidest wälja wõrsunud, nagu selles arupärimises, wõi jälle riiklistest sihtidest puudulikku arusaamiste tagajärg, nagu seda waremalt wäikel arwul wolikogu poolt tagasi lükatud arupärimistes awalikuks on tulnud — täieste hukka mõistes, asub wolikogu järjekorral olewate asjade harutuse üle.

Formel wõetakse 127 häälega 119 wastu.

Kõrtakse uuse kaudu hääletamist.

Juhataja: Formeli wastuwõtmise poolt hääletajaid palun pahemast, tagasilükkamise poolt olijaid — paremast uksest wälja minna.

Gegetshkori koha pealt: Kes prowokatorite poolt on, mingu paremast uksest. Prowokatorid on parempoolsed.

Uuse kaudu hääletamise! saadakse arupärimise poolt 132, wastu 124 häält.

Tshernitski kannab 35 duumaliikme teadaandmise ette, milles mereministeriumi käest wäljamaa õrib Wladiwostoki sadama tarwis jäälõhkumise ja selle läbi kroonule kahjutegemise üle päritakse. Teatawaste ostetl Wladiwostoki sadama tarwis Cardiffi kiwisüsi, mille eest kallimat hinda tuli maksta, kui Wenemaa kiwisüte eest.

Mereministrisabi tõendab, et Cardiffi kiwisüsi ainukene sõjas tarwitamise wäärtuseline süsi on. Teatow telegramm, mis selle arupärimise aluseks on pandud, ei ole kanagi Wladiwostoki sadama ülema poolt saadetud. Tema on wiisläste mitmel korral saadetud telegrammide kompositsion ja kogemata üheks telegrammiks redigeeritud, et seeläbi arupärimise allakirjutajaid eksitusele wiia.

Shdanow isiterib ministri abi kõnet ja näitab nende tsitatide põhjal, et mereministerium isamaa (Wenemaa) kiwisüsti Inglise omast paremaks on tunnistanud.

Hilise aja pärast jääwad waielused pooleli.

*

Riigiwolikogu töökawa lähemas tulewikus.

30. nowembril pidasiwad erakondade esitajad ja eestseisus koosoleku ära, kus lähema tulewiku kohta töökawa kindlaks tehti. Koosolekul loeti wäljatöötatud aruannete nimekiri ette. Neid aruandeid, pealegi niisuguseid, mis wähegi tähtsamad, oli wõrdlemisi kaunis palju.

Koosolek jõudis otsusele, et enne jõuluwaheaega maja on järgmisi seaduse-eelnõusid läbi waadata: ehitamise seaduse eelnõu (teisekordsel ettelugemisel), üleüldise kooliõpetajate sisseseadmise kohta käiwa kulude seadus, kaupluse teenijate normalpuhkeaja seaduse eelnõu (teisekordsel ettelugemisel), joomise wastu wõitlemise seaduse ja 8. märtsi eelarwe määruste muutmise seaduse-eelnõu.

Arupärimistest tunnistati kõige tarwilikumaks harutusele wõtta: Arupärimine Soomus-laewa „Slaawa" õnnetuse üle ja **arupärimine karistusesalkade tegewuse üle Baltimaadel.**

Tööde kiirustamiseks otsustati nädalas weel kaks õhtust lisakoosolekut ära pidada, teisipäewiti ja neljapäewiti, kella 8¹/₂ kuni 12¹/₂ õhtul. Nõuda peetakse edespidi iga nädalal siis kolm päewast ja kolm õhtust koosolekut ära.

*

Soome küsimus wolikogus.

Seaduseandliste ettekowatluste kommisjonis algas Stolõpini poolt ära antud seaduse-eelnõu harutamine. Seaduse-eelnõu käib Soomes elawate Wene alamate kohta, kelle õigusi Soome alamate õigustega ühesugusteks tahetakse tunnistada.

Aruandja krahw Bennigsen tähendas, et wolikogul muud, peale 1910. a. 17. juuni seaduse wäljakuulutamist, täielik õigus olewat sarnaseid seadusi anda.

Sellele waidlesiwad Dõmsha, Tsheidse, Saharjew ja mõned teised wastu. Ometegi otsustas kommisjon kõigi häältega neljä wastu eelnõu üksikute punktide kaupa läbi hakata waatama.

Pikemaid waielusi tekitas Soome juutide küsimus, keda seaduse-eelnõu praegusesse õiguslisesta seisukorda kawatseb jätta. Aruandja Bennigsen pani ette, küsimuse otsustamist Soome maapäewa enese hooleks jätta ja selle asja kohta ei mingisugust otsust teha. 10 häälega 9 wastu otsustati juutide küsimust mitte otsustada. Kadetid ei wõtnud hääletamisest osa.

Seaduse-eelnõu kohta tehtud parandustest äratab iseäranis Bennigseni oma tähelepanemist. See määrab nendele isikutele, kes selle seaduse-eelnõu wastu kas suusõnal ehk kirjalikult kihutustööd teewad, kuni 2 aastat wangistust. Sellesama karistuse alla langesiwad ka Soome ametnikud, kes uue seaduse tarwitamise wastu wälja astuksiwad.

*

Tagasilükatud arupärimised.

Arupärimistekommisjon lükkas elanikkude ja linnawalitsuste seltsi kinnipanemise ja lahkulöiste palwemajadeasjus antud ringkirjade üle sisseantud arupärimised tagasi.

*

Wenelaste õigused Soomes.

— Seaduste eelkawatsuse-kommisjon wõttis seaduse-eelplaani, mille järele teised Wene alamad Soome kodanikkudega ühesugustesse õigustesse seatakse, wastu. Woskresina esitajad hääletasiwad seaduse-eelplaani paragrahwikaupa lugemise wastu ja, kui üleminek wastu wõeti, lahkusiwad koosolekult. Paragrahwikaupa lugemisel wõeti parandusi wastu, muu seas ka parandus, mille järele Soome õpeasutustes niisamasugused õigused saadakse, nagu teistestki Wene õpeasutustes. Juutide elamiseõiguse kindlustamise küsimus otsustati jaatawalt ära.

Uue seaduse maksmapanemise tähtpäewaks arwati 1. mai 1911. a.

*

Eelarwe „Sied."

Nüüdolju, kui meie riigieelarwe kallal ka senini tööd on tehtud, siiski leidub seal sarnaseid paragrahwisid, nagu § 11. See paragraf käib järgmiselt:

„Mingrelia würsti Nikolai pärijatele selle eest, et würst Nikolai Mingrelia walitsuse käest ära wõttis — 50 000 rubla.

Keiserlikule kõrgusele suurwürstinna Anastasia Mihailowonale kaasawara sisseseadeks lisaks 18 636 rubla.

Kohju eest, mis korintide tollimaksu alla panemine Greeka kuningriigile sünnitanud, 100.000 rubla."

Telegrammid.

(Peterburi telegraafi agentuurilt.)

Peterburist. Aleksandri lütseumi kirikus tõusis tulekahju. Kiriku all olewas Puschkini muuseumis saiwad asjad ja käsikirjad wee läbi rikutud.

Tsheljabinskist. Eila tapeti pristaw Tshikrõow, kes kolme linnawahi mõrtsukaid tagaajas, ära. Üks Tantowi salga liige wõeti wangi.

Londonist. Kell 12, 35 min. on walitud: Wabameelseid 223, unionistisid 251, töölerakondlasi 28, redmondistisid 62, O' Brieni poolehoidjad 8. Uusi kohtasid on wõitnud: wabameelsed 19, unionistid 24, töölised 4.

Athalkalakist. Umbes kella 1, ajal öösel oli maaliust tõuget tunda. Seismograf annab kaugel olewast maawärisemisest tunnistust.

Tiflisist. Grusuõist teatatakse, et öösel on Starõja Atagi küla juures Sellim-khani ja politsei wahel lahing olnud, misjuures kaks ...ise abilist surma saiwad. Edshmiadsihin st teatatakse, et katolikos Matens raskeste haigeks on jäänud. Arstid on waheawidamata haige juures. Lantihuhas wõeti esimese riigiwolikogu liige Koi Shordrani kinni; teda süüdistatakse riigiwastalises kuritöös.

Wienist. Saadikutekoda wõttis ajutise kodukorra projekti, mis obstruktsionid 1911. a. lõpuni ära peab hoidma, wastu.

Budapestist. Kolmandal lugemisel wõttis saadikutekoda ajutise eelarwe wastu.

Toulonist. Suured wihmasadu sünnitasiwad terwes ümbruses palju kahju. Lõuna raudtee on rikutud; rongliikumine seisab.

Washingtonist. Miljonär Carnegie kawatsewat rahwustewahelise rahwaorganisatsioni heaks 10 milj. doll. kinkida.

— Sorro Prietto ligidal Niguaragua maakonnas oli Mehiko walitsuse sõjawägedel mässajatega kokkupõrkamine. Esimestest on haawata ja surnuta saanud 150 in., teistest — 70. Paljud mässajad on wangi wõetud.

Nortonist. (Braintree) Standartvall kaewanduses saiwad gaasiplahwatuse läbi 25 töölist surma.

Stokholmist. Skandinawia pankade algatusel on Parisis pank „Des pays du Nord" asutatud, kellel 25 milj. franki põhjuskapitali on.

Peterburist. **Ametlik.** 30. now. kell 1 päewal kutsusiwad üliõpilased Peterburi ülikoolis ilma rektori lubata koosoleku kokku. Prorektor palus kokkukaunud koosolekut lõpetada, kuid üliõpilased jätsiwad palwed tähelepanemata ja kirjutasiwad kõnelejatate nimesid, kes koosolekul kõnelda tahtsiwad. Kui politsei kuulda sai, et ülikooli ülemus jõuetu on koosolekut lõpetama, saadeti linnapealiku käsul ülikoolisse politseinikkude salk, kes enese alla aulasaali ja kõrwal olewa koridori wõttis. Politsei nõudis üliõpilaste rahulist laialiminekut. Nõudmist pani ainult wäikene salk tähele, kuna umbes 1000 üliõpilast selle täitmisest kategoriliselt lahti ütlesiwad. Wiimased wiidi wäewõimuga uulitsale. Kella 1,80 min. ajaks oli aulasaal üliõpilastest täieste tühi. Sõjariistu politseil ei ole tarwis olnud tarwitusele wõtta ja kaebtusi pekmise üle ära antud ei ole. 10 üliõpilast, kes wäljawiimisel õieti rohkeste wastu paniwad, wiidi politsei poolt kinni. Peale isiku kindlaks tegemise ja protokolli kirjutamise lasti kinniwõetud wabaks.

Sellesama päewa kella 3 ajal sai politsei teada, et naisterahwaste kõrgemates kursuste ruumides lubamata koosolekut peetakse. Nende teadete põhjal andis politsei linnapealiku nõunäidete järele kursuste direktorile teada, et kui shodkat ära ei lõpetata, siis kursustehoonesse politsei saadetakse. Kursistid (naisterahwad) ei läinud laiali, waid pidasiwad kõnesid edasi. Sellel põhjusel läks politsei aulasaali ja nõudis koosoleku lõpetamist. Nõudmine wõeti karjumiste ja wäraga wastu. Samal ajal pöõras professor Ballish koosolijate poole ja palus rahulikult laiali minna. Need sõnad wõeti sõllegi wära ja karjumistega wastu. Üksikute hüüete järele oli aru saada, et kursistid shodka lõpetamisest kategoriliselt lahti ütlesiwad, wiidi nad wäewõimuga wälja. Wäljawiimisel teotas Elisabeth Thal üht politsei-ohwitseri teoga, kui wiimane wäljawiidawa käsa kinni tahtis hoida. Thal wiidi politseisse kinni, kus ta peale isiku kindlakstegemise ja protokolli kirjutamise wabaks lasti. Kella wiie paiku oli aulasaal tühi, kuid kursistid wiibisiwad saltsdena weel umbes pool tundi aega koridoris ja treppidel. 1. dets. hommikul pandi kursustel ettelugemised direktor Ballishi käsul kinni; selle kohane teadaandmine pandi kursuste hoone ukse peale üles. Kella 9 ajaks kogus kursuste ruumidesse umbes 500 kursisti. Nad wiibisiwad maja ees olewal kõnniteel ja uulitsal kohale ilmunud politsei nõudis koosolejate laialiminemist. Kuid kursistid jätsiwad nõudmise tähelepanemata. Kui koosolejad mitmekordsete nõudmiste peale laiali ei läinud, anti neile teada, et sõnakuulmatad kinni wõetakse ja kohtu kätte antakse. Kui ka see nõudmine täitmist ei leidnud, wõeti seitse kursisti kinni ja wiidi politseisse. Selle järele hakkasiwad ka teised koosolijad aegajalt ära minema. Kinniwõetud lasti pärast protokolli tegemist wabaks. — Aleksandri lütseumi direktor teatab, et Puschkini muuseum tulekahju läbi kannatada ei ole saanud.

Londonist. Surrey krahwkonnas hakkasiwad 300 inimest, kes Settoni waestemajas elawad, streikima. Põhjuseks on kseratangu söök. Waestemaja kodanikud pilduwad kahwlite ja nugadega ametnikkude (teenijate) peale. Appikutsutud politseinikka wõeti kahwli- ja nugadeqabega wastu. Politseinikud oliwad sunnitud kaikaid tarwitusele wõtma. Wangi wõeti 66 in. Kord jäeti jalale.

Tiflisist. Batumis tuli katkuhaigust ette. Üks ...isik suri ära.

Astrahanist. Wiskõsis on 17.—30. now. 10 inimest katkusse haigeks jäänud ja ära surnud 9. Katkuhaigus annab ennast ka Bosmanis tunda.

Bakust. Katkutaolisesse haigusesse suri üks inimene ära. Tarwilisi abinõusid katku äraholdmiseks on tarwitusele wõetud.

Washingtonist. Carnegie andis ella ulaidusmeeste komitee kätte 10 milj. dollarit, mille protsendid sõjade äraktamise propaganda peale kulutatakse. Komitee walis oma esimeheks riigisekretäri Kuthi ja asepresidendiks Tafti. Kindralstaabi ülem andis sõjaasjade komiteesse memorandumi, milles tähelepanemist selle peale juhitakse, et Põhja-Ameerika wäljaspoolsete waenlaste eest küllalt kaitstud pole ja tarwis oleks suurtükiwäge suurendada, sõjariistu rohkendada ja sõjameeste arwu 60 tuh. pealt 100 tuh. peale suurendada.

Lodsist. Tuntud röõwli Dlushewski kinnipüüdmisel sai proportshik Gawrilow ja kaitsejaoskonna agent Barkowski surma ja shandorm Dinibewski haawata. Röõwiaiga liikmed põgenesiwad ära metsa, enese järele Mauserisi, Browningid ja padruneid maha jättes.

Seda ja teist.

„Kuradi suits."

Slabodsiski jaoskonna semstwoarst, Tiraspoli kreisist, kirjutab Wene lehtedes, et temal olla hiljuti korda läinud Tshebrutshi külas huwitawat „hingelist ilmutust" tähele panna. Nimetatud külas kogunud oktobrikuu algul moldawaulaste noorrahwas endid kusagile majasse kokku. Koosolijad olnud suuremalt osalt 15.—18-aastased poisid ja tüdrukud. Nende keskel tulnud siis iseäraline waimuhaiguse-taoline nähtus (pschyhose) ilmsiks. Arst on ühel niisugusel koosolekul pealtwaatajaks olnud.

Mitu, pealt näha õige tühise wäliimise mõjuandi, näituseks tubakasuitsetamise, tagajärjel sattub korraga keegi koosolijatest närwilisesse, waimuhaigilisesse olekusse, hakkab käsa ja peab wärisema ning kisendab: „Kuradi tinistus," „kuradi suits." Wiimaks kukub ta selle haiguse hoo käes wärisedes põrandale, kus ta krampide käes wiriseldes aribiama jõum edasi karjub. Krampide hoog kestab umbes 2—5 minutit; siis tõuseb haige maast ülesse ja hakkab iseäralise aftsusega risti ette lööma. Niisugune nähtus omandab suurt mõju teiste koosolijate peale, kes kas mitu kükki korraga, wõi ükshaawal samasugusesse olekusse sattuwad ja kõike sedasama teewad, mis esimenegi. Krampide käes waewlejad oma mõistust ei kaota. Lõpuks, kui kõik juba korbas läbi on „rahuleenud" hakatakse Jumalaema kiidulaulusid ja „Halleluja" laulma jne. Nende koosolijate peaks loetakse ühte sündinud pimedat neitsit, kes, nagu need ninamädratsejad ise arwawad, „wanemate pattude pärast" on karistatud. Küsimiste peale wastawad nad arukalt ja oma sõdralist äkksoidamist seletawad nad „Jumala Waimu ilmutamisega." Nad on walmis igasugust togakrusamist ja karistust kannatama, kuid ainus asi, mida nad paluwad, on see, et neid mitte üksteisest ei lahutataks. Nad hoiawad ühte, neil on oma alaline asukoht, lihtne talumaja, kus nad oma koosolekuid peawad; wahete wahel käiwad nad aga ka teistes talundes, kuhu neid kutsutakse. Ja kutsutakse neid üsna sagedaste, sest et nad pärast krampide hooga tulemasi asju ette kuulutawad ja mitmesuguste päewaküsimuste peale kostawad.

See waimuhaigus (pschyhose) on Dujesterlide äärtetes maakohtade, Besarabia kubermangus, õige laialdaselt maad wõtnud. Seda nähtust wõib enam-wähem ninamädratsemiseks pidada. Isikud, kes ülemal kirjeldatud koosolekutest osa wõtawad, on tsekeskis alalises läbikäimises ja „siinimises." Kesawertalowka külas leidis semstwoarst neli poisikest, kes selle waimuhaiguse küüsis on. Arsti küsimuste peale andsiwad nad täieste mõistlikud wastused ja seletasiwad muu seas, et haiguse hood neil wõrreldes kaunis harwa peal käiwad ning et neil wiimasel ajal koosolekuid pole olnud. Pealt näha wõib neid närwihaigeteks pidada.

Wastutaw toimetaja **P. Grünfeldt.**
Wäljaandjad **P. Grünfeldt** ja **J. Mutt.**

Eestim. Rahwahariduse-selts.

Laupäewal, 4. detsembril s. a. „Walwajas"

Suur muusikal. pidu-õhtu

Eeskawa:

1) Dwinski polgu orkester. 2) „Walwaja" segakoori laulud. 3) Koor-lõpp-tants beeta Ch. Brülleri kõne: „Wigurite Eestim. Rahwahariduseselts minewikus ja olewikus" 4) Monolog — neiu J. Kikerist. 5) Wabatahtliku neiude koor beeta K. Artise juhatusel. 6) Ilulugemine — neiu J. Kikerist. 7) Klawerisoolo. 8) Sopransoolo — neiu E. Trautwach. 9) Näitemäng:

„Noorpaar". Lõpuks tants.

Pilettide hinnad: 75 kop., 50 kop., 35 kop., 25 kop. Tantsuks meestel 35 kop ja naistel 25 kop.

Pilettide eelmüük „Walwaja" seltsimajas ökonomi juures ja seltsi kassahoidja H. Ant'i juures, Uuel turul 96.

Pidu puhas sissetulek läheb seltsi õhtukursuste heaks, sellepärast kõik pidule ja toetame haridust!

Pidu hakatus kell 9 õhtu, lõpp kell 3 öösi.

Pidutoimekond.

Eesti teater „Estonias."

Laupäewal, 4 detsembril s. a.
Teist korda:

Pimeduse wõimus

ehk

„Küüs jäi kinni, kogu lind on wang's"

Krahw Leo Tolstoi kurbmäng 5 pildis.

Hakatus punkt kell 9 õhtu.

Pühapäewal, 5. detsembril s. a.
Neljat korda:

„Kewade õhk"

K. Lindau ja J. Wilhelmi 3-waatuseline operett. Muusika J. Straussi wiisidr järele kokku seadnud E. Reiterer.

Hakatus punkt kell 8 õhtul.

Esmaspäewal, 6. detsembril s. a.

„Mäekoewaja."

W. West'i ja L. Held'i 3 järguline operett Carl Zelleri muusika.

Hakatus kell 7 õhtu.

Sissetulek linna kaubandusekooli waesemate õpilaste heaks.

Pärast kolmandat kella on saalinkfed kinni.

Eesti selts „Lootus"

Laupäewal, 4. dets. 1910.

Perekonna-õhtu.

Hakatus kell 9 õhtul.

Pilettide hinnad: wõerad meestel. 75 k., wõerad naisterahw. 50 kop. Seltsiliikmed maksuta.

‚Lootuse' seltsi saalis

Pühapäewal, 5 detsembril s. a.

Suur pidu-õhtu.

Eeskawa:

I.

1. Muusika. 2 Segakoori laulud. 3. Sopransolo. 4 Duett (mandoline). 5. Duett: — Esimest kord! — Naljakas. **„Kakkud Afrikast."**

II.

6. Kwartett „Aratus" 7 Wiiulisolo. 8 Sopransolo. 9 **Wäike wenerahwa tants** 10. Trio — Esimest korda! — Naljakas.

„Ko'm nõtil st tingseppa."

Peale eeskawa lõppu **tants.**

Hakatus kell 8 õhtul.

Piletite hinnad: (ühes prategemaksu) kaks esimest rida 75 k., I pl 50 k., II. pl 40 k., III. pl 30 k.

Piletid tantsule: meester. 50 kop., naist. 30 k.

„Jsikene Kar' Luther'i majas"

(Luther'i Rahwamaja Tõnna uul.)

Pühapäewal 5. detsembril s. a.
2. korda:

„Metsamajas."

K. Skowronnek'i draama 4 waatuses.

Näitejuht: Julius Rosfeldt

Tants.

Hakatus punkt kell 6 õhtu.

Wahe-ajadel ja tantsuks mängib wabriku pasunakoor hra J. Kruppi' juh.

Piletite hinnad harilikud.

Toimekond.

Tall. E. M. S. „Vandarin"

Pika uul. 76.

Laupäewal, 4. dets s. a.

Perekonnaõhtu.

Eeskawa:

1) Mandolinekoori mäng. 2) Segakoori laul. 3) Kornetisolo. 4) Wiiulisolo. 5) Kinematografi pildid Inglis teatri „Wenuse" poolt. 6) Näitemäng: **„Laen ja wargus."**

Lõpuks tants

Hakatus kell 9 õhtul, lõpp k. 3 ö.

Pilettide hinnad: Wõer. seltsi liikmetele meesterahw. 50 kop., naister. 35 k., seltsiliikmetele ja nende naistel seisab minek hinna a.

Eestseisus.

Eesti Kirjanduse Selts

Kirjandusline koosolek

Tallinnas, realkooli saalis

— 6. dets. 1910. —

Päewakord:

1. W. Reiman, Awamiskõne: **Kas Eestimaa woi Tallinnamaa?**
2. M. Kampmann **J. Köleri ja J. Hurti kirjawahetus**
3. Dr. med. J. Luiga. **Prohwet Maltsewet**
4. H. Põld, **Eestikeele rõhu ja häälikute pacnamise wahekord.**
5. Läbirääkimised.

Peale seltsi liikmete wõiwad ka külalised õnadigusega osa wõtta.

Hakatus kell 10 hom.

Eestseisus.

Tall. Karskuse-s. „Walwaja",
Wäikel Pärnu m. nr. 31,
Pühapäewal, 5. dets. 1910.

Karskuse sihtuse kõne-koosolek

Koosolekut awab õpet. **W. Reiman** kõnega: **„Mis tahame?"**

Peale selle kõnelewad:

Dr. J Luiga

„Tallinna linna awalikus karskuse küsimuses"

ja **A. Jürgenstein**

„Jsik ja ol'd alkoholiwastases wõitluses".

Kõnede algus kell 8 õhtul.

Sissemink hinnata.

Eestimaa Rahwahariduse Selts.

Pühapäewal, 5. detsembril s. a.
„Walwajas."

Awalik kõne läbirääkimistega:

„Kas kõik koolide awamine hariduseseltside lähemate ülesannete hulka. Awalamate koolide tüüpus ja õpetaja."

Kõneleb **cand. P. Põld** Tartust.

Algus kell 8 p. l.

Sissemineк 10 kop.

Uue krooniumaliku

teatelehtesid

ja muid kirjaliku töösid, kohtu- ja palwe'irjasid walmistab hästi ja odawalt Wolgu uul. omas majas nr. 10, k. 1. ja 10. A. Lindeberg. W lab kohtuotsuid täita ja protestid otaba, ka Riia ringkonnakohtus. Töö eest tä ei ne mastuta.

P. Kalm

teeb **palwekirjasid** hästi ja odawalt Suurel Roosikrantsi uul. nr. 6, k. 4, hoowi sees. Olek karst.

Ammaemand A. Uhs.

annan naisterahwastele tarwilikku nõu ja abi. Wiru uul. nr. 11, k. 2.

Ülikooli lõpetanud harjunud koolidp.

walmistab

mitmesuguste eksamide wastu. **W** Tartu m. nr. 7, krt. 2. Näha ida 3—4.

W. A. K

Pood

ära anda kauba ga **ehk** ilma Wene turul nr. 29.

Wanapoolset maja

soowitakse osta wähese sissemaksuga 3. ehk 4. linnajaos. Pakkumised W. Tartu maant. nr 8, k. 4. Linkgreim.

Ehitusepalkisid

on müüa Wäike Karja u. nr. 6. krt. 1.

Kopeerimise-presst

soowitakse osta. Teatada kirjalikult selle lehe talitusesse „Press" all.

Noormees

soowib perekonda tuba mööbl. ehk ilma. Kirjad palut. s. l. t. „O. K." all ära anda.

Korter

talliruumiga on wälja üürida Narwa m. nr. 12 Küsida kojamehelt.

Wanem

aednik

kes juba 25 aastat iseseiswalt mõisates töötanud ja kõiki oma ametisse puutuwaid töösid põhjalikult tunneb, otsib **kindlat kohta.** Pr egu koba peal. Uus koht mõne raudteejaama ligidal soowitaw. Kohaandjaid pa utakse kohapakkumised ühes tingimustega „ teataja lehe talitusesse sõna all „Aednik" ära anda.

Raamatukaupl.

on müüa Narwas.

Teatust wõib saada W. Pärnu m. nr. 21, krt. 9.

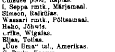

Kiisa

Täitsa hea ja odawa hindadega

wärwimise ja wanutamise asutus

töötab nüüd ja edespidi ruttu ja korralikult.

Willa kraasimine ja ketramine on nüüd uute kraasidega üle tõmmatud masinatel wäga hea ja igaühe soowi järele.

Korralik jahuwesk töötab.

Palun lahket rohket osawõtmist.

Auppaklikult **E. Tomson.**

Pühade album

Jõuluks 1910.

on ilmunud. Sisu huwitaw.

Hind 25 kop.

„Teaduse" kirjastus Tallinnas.

Ilmus trükist:

Riik ja õigus.

Hind 40 kop.

Saada „Teaduse" kirjastusest, Tallinnas.

„Wirulase" tellimisi ja kuulutusi

wõtab wastu ja toimetab korralikult edasi **Paul Erna** raamatukauplus **Rakweres**, Lutheruse kiriku lähedal.

‚Wirulase' ja ‚Õiguse,

peale wõtawad

tellimisi ja kuulutusi

wastu.

A. Köddar't kaupl., A. Luige, Seeland't, Metzl ja Co. kuulutuse kontor, Hansmann'i, „Ühisus" — Peterburis.
J. Wetto rmtk. — Kroonlinnas.
B. Amberg'i rmtk., Joh. Prilmann'i „, N. Erna „, A. Lepp (end Kuhs) kaupl. — Rakweres.
A. Seidelborg'i, Lassmendt'i — Paides.
P. Dagowitsch'i, P. Kalnin'i, Leiner'i, Birsgall'i — Riias.
Johann Buschmann, Елизаветская ул. д. 77, кв. 8. Riias.
J. Lätte — Moskwas.
J. Kaarna, K. Sööt'i, J. Jalk'i, „Postimehe" talitus — Tartus.
H. Leokese rmtk., A. Reewits'a, Tõllasepp'a — Wiljandis.
Koserowsky, J. Karu, A. Küng'i — Pärnus.
I. Koppel'i, M. Tamwerk'i — Haapsalus.
A. Inthal'i rmtk., A. Raha, Tamwelius'e — Narwas.
Peterson'i ja Retenik'u kaupl., Narwa-Jõesuus.
„Kultura" rmtk., K. Jürgenson'i — Walgas.
H. Laats, Kulsalaas'e kaupl. — Abjas.
Karlson ja Songi rmtk., I. Paju — Wõrus.
Linkhorst, C. Matsbeck, Wiedas, pr. Normann'i kaupl. — Amblas.
J. Mirka, M. Gildemann — Baltiskis.
Joh. Luuk'i — Tapal.
M. Heimberg, Asserinis.
A. Matll rmtk., Suure-Jaanis.
Klasmanni „, Antslas.
G. I. Karro „, Tõrwas.
I. Karja, Wiru-Jakobis.
R. Suurkaew'u kaupl., Nigulas.
I. Löwi kaupl., Аизенкюль.
T. Liiw'i „, Kuresaares.
Limberg, Weissel.
E. Langsepp, Wõsul.
P. Lorenzson, Kiltsis.
G. Krüger „
P. J. Kirschi kaupl., Kundas.
J. Lande, Haggudis.
I. Hõbenik'u rmtk., Kiholkonnal.
Martin Luik'i „, Moisekülas.
Martin'i kaupl., Pilistweres.
I. Tomberg Wigalas.
R. Tiigenberg, Koloweres.
Joh. Timusk'i kaupl., Kohtlas.
Tollmann, Raasiku jaamas.
M. Rass, Säreweres.
I. Rocht, Põlwal.
Ö. Hinzenberg, Lehtses.
Kalm'u rmtk., Rakkes.
M. Ostarel'i rmtk., Kilingi-Nõmmel.
Ühisuse pood, Raplas.
I. Seppa rmtk., Märjamaal.
Simson, Ralküla.
Wassari rmtk., Põltsamaal.
Haho, Jõhwis.
Urike, Wigalas.
Eljas, Tolias.
„Uus Ilma" tal., Amerikas.
C. Pruly, Koerus.
Ithal, Kuusalus.
J. Kask, Kärdlas.
J. Rumberg, Raplas.
K. Kulli kauplus Korps, Rajal.
K. Jürgenst „, Haljalas.
Joh. Seche, Wihulas.
A. Krimm, Kadrinas.
Wanajaani rmtk., Lihulas.
I. Tilts, Halmres.
Arjakse, Märjamaal.
J. Urgas, Kousalus.
H. Nordmanni kaupl., Jõhwis.
Treumann'i kaupl., Keilas.
M. R. Jürmann, Põltsamaal.
J. Weinmann, Saagdis.
Wilmansen, Udewal.
J. Post, Püssi jaamas.
H. Kirkmann, Wändras.
W. Ratur, Ляхоберъ, Leppiku theomajas.
J. Ennemuist, Põidel.
J. Gefria, Nissis.
A. Walge, Laitses.

Ostke Leo Tolstoi kirjatöösid:

12 kirja . . . . . Hind 50 kop.
Uuemad jutustused „ 60 „
Minu patutunnistus „ 25 „

Saada igast raamatukauplusest.

„Teaduse" kirjastus, Tallinnas.

Kaupluse lõpetamise pärast!

Heaste wäljaproowitud

regulatorisid,

meestn ja naiste kelid ja hõbeuurisid, kuld- ja hõbekettisid, kuldmedaljonisid, sõrmuseid, kõrwarõngaid, ilu-lauakelladusi, käewõrusid, peale selle weel kelu **laulawaid** ja **iluserwkeid**, hõbe joomariistu, theelusikasid, hõberaamisid, theelauakelu ja sterawia portmonesid ja kõiksugu hõbeasju

müüb imeodawalt

M. Reismann'i

uurikauplus, Rigulitse uul. nr. 6, apteegi wastas.

Kingituseks

igal juhtumisel kõige ilusam raamat, eriti Jõuluks.

Eesti Luule.

Kogu Eesti luuletusi. Wälja andnud **G. K. Sööt** ja **Gustaw Suits** Kaanejoonistus A. Laiktesa poolt.

Raamat sisaldab 76 luuletaja poolt 329 laulu 1768 a. von Steienhahenga alates ja kõige uuema ajani alatades. Raamat on woodis paberil trükitud, 350 VIII. leheküljel. Hind 150 kop., kaudsas nahkpaaga kõites 275 k., kaimugoldõites 210 kop.

„Eesti Luule" on Eesti Kirjanduse Seltsi Rahwahariduse toimekonna wäljaanne nr. 7, alla ules wõetud.

Arwustus H. Prants kirjutab meil seas järgmist: Kõige esimene kirjatöö mida 1910 a. ette toonud, on tõsis tähelepanemise wäärt. Sest Eesti meie kirjanduse esimene teos. Selleste on Eesti luuletuste kenamad ja ilusamad ühe kogusse korraldatud ning nii jeleb nad seda raamatut ugedes terwe Eesti luule kujutus ses. Raamatus leiduwad mõned kaunimad wõimelt kõige Eesti luu eluste kelkusele, et see ja pand on kaasikenud nii kõigil enda luuletajatel. Rohkem huwituks on, et iga luuletaja lohtu eelvedud luuletõid märkused ning nende luuletööde nimekiri on ära toodud. Raamatu sisu on wägew, wäga wirtineline ning igalulgne ja iselooline suurepäralt huwitaw.

„Wiljandi Teataja" 1910 a. 3 numbris ütleb: „Eesti Luule" kohta: Nüüd on K. E. Sööt ja Gustaw Suits antologia kokku seadnud, kus wanu luuletused ühes noortega ilmuwad. Read ja mõtted, on tundmine et mõõga head ja ilusad, ugamid kus paljud ilud ja südamlikult ning jaodamate wäärtust on. Kui ega oma kõigest armastab, kes ägeda noorema al. Eesti Luule Raamat on heale paberile nägusas trükis wälja ant, hind ei ole mõ ä mõed mitte kallis.

Tallinna „Päewaleht" 20 n mbrid 1910 a. M. J. Eisen: Luule edenemine muutunud ajal ilmutab „Eesti Luule" õmmusest. Raamat ei wõi meie mitte ara lõ esitab, wõib ka laiskas, kes Eesti keeles luuletanud. „Eesti Luule" wõib meie kirjanduse auuõigal seista.

„Postimehe" 16 numbris 1910. a. ütleb K. A. H.: Hea raamat. Pilub luule alle meie luule lu uus kuni jeuuedaani. Näha on see kui alaka sorewad luule wõ wälja wõetud... On tõsiselt wäärt, et igaüks, kes heatartenduse peale rõhku paneb, omale muretseb.

„Eesti Kirjanduse" mertsikuu numbris ütleb A. Jürgenstein: See on raamat, mida meil on juba ere tarwis ol ja mis selle peale waatamata, kas mõne meelest oleks kogu kokkuseadmise tarwis kirjandusloolist ja arwustuslikult ei olnud tehtud, meie hästi korda on läinud... Huwitaw on sellest logust läbi rännata.

„Eesti Luule" on igast paremast raamatukauplusest saada.

Pealadu K. Sööt'i raamatukaupl., Tartus.

Huwitaw uudis!

Wahetuseks kulduuride wastu, mis 200 r. maksawad, soowitame meie uuri „Setsessia", mis oma wälimuse ja toreduse poolest kulduuridest maha ei jää. Uuri kere on õhukene hõberubla paksune ehk uuest Amerika kullast, mis kunagi oma esialgset wäljanägemist ei kaota, algupäraliste wäljapressitud illekujutustega (waata pilt). Uur „Setsessia" eraldab ennast teistest uuridest oma õige käigu iseäralise toreduse ja kunstilise wäljatöötamise poolest: kiwide peal käik ja 40 tunni jooksul 1 kord üles keerata. Lahtise uuri hind 3 rbl. 75 k., 2 uuri 7 r. Kinnine, 5 paksu kapsliga uur 4 r. 75 k. Niisamasugune lahtine naist. uur 4 r. 75 k., Kinnine 5 r. 75 k. Hinnata antakse ligi toro kett uuest kullast breloki, ja seemisnahast kotikesega uuri kaitseks. Saadetakse wälja minutt peal järelproowitud uurid järelmaksu peale ilma ettemaksuta 6 a. peale wastutus

Adress: Складъ часовъ Т-ва „УНИВЕРСАЛЪ" Варшава Холодная № 22—93. Kirjad Wene ehk Saksa keeles

---

Pangamaja

Hoepener & Ko.

Tallinnas, Harju uulitsal nr. 33 (uues majas).

Ostab ja müüb iga seltsi wäärtpaberisi.

Maksab kupongid ja wäljaloositud paberid wälja.

Wõtab wäärtpaberid hoidmiseks wastu.

Laenab wäärtpaberite wastu raha.

Wõtab raha sissepanekuid wastu, jookswal arwel ja aasta peale.

„Teaduse" kirjastuse ladu

Tallinnas, Rüütli uul. nr. 11,

soowitab kirjandusesõpradele:

teaduslikke ja õpetlikke raamatuid:

A. Damaschke. Kogukondlise omawalitsuse ülesanded Eestistanud cand jur. K. Päts	Hind	100 k
J. Reinthal. Keiser Paul I., tema elu ja surm.	„	25 „
Professor Dr. **Dodel** Talupojad, töölised ja õpetlased	„	40 „
Professor **Kowalewski.** Piibel ja kõlblus Piibel ja teadus.	„	30
Dr. **Regnault** Prostitutsion (Porduelu). Tema ajalooline arenemine ja praegune seisukord	„	60 „
Carneri Meie aja inimene. Tõlkinud P. Grünfeldt	„	40 „
J. R. Kurat. Tema sündimine, elu ja surm.	„	30 „
Dr. **Strecker.** Jumal ja kirik	„	20 „
Dr. **Schnehen.** Jeesuse kumardajad	„	20 „
Kautsky. Riigikorra edenemine Lääne-Europas	„	20
Dr. **Pierry.** Waimutöö terwishoid. Opetus, kudas waimujõudusid kosutada ja iseäranis head mälestust saada.	„	50 „
Ellen Key. Ema ja laps	„	20 „
Wolkenstein. Põhja-Amerika Ühisriigid	„	20
George. Tulgu meile sinu riik	„	15
Professor **A. Menger.** Uus kombeõpetus	„	40
„ „ Rahwapolitik	„	50
Professor **Timofejew.** Wenemaa riigiwõimu ajalugu	„	30 „
Professor **A. Petrischtshew.** 300 aastat Wenemaa ajaloost (1606.—1906.)	„	40
Professor Dr. **Büchner.** Wõitlus elu eest	„	30 „
Kohtupidaminel riigiwolikogu saadikute üle Wiiburi üleskutse asjus	„	30
Dr. **Taiber.** Kas teadus wõi usk?	„	20
Malt Metsanurk. Wahesaare Willem Huwitaw jutustus külaelust	„	60
L. Andrejew. Pimedus.	„	20
Saatana lapsed.	„	55
Dr **Bentowin.** Neodest, kes oma ihuga kauplewad.	„	70
Lunkewitsh. Taewalaotus ja taewatähed. Piltidega.	„	20
„ Taiga ja tundrad. Piltidega	„	30
Spiritismus Kudas waimusi wälja kutsuda.	„	100
Jõuluks 1910. a. Kenad lood. Piltidega	„	30
Lunkewitsh. Looduse häwitawad jõud ja tema imed Piltidega	„	20
Dr. **D. Strauss.** Uus ja wana usk	„	50
„ „ Teaduslik kriitika Kristuse imetegude üle	„	40
Dr **S. Zeden.** Akilised haigused.	„	25
Kudas wõib inimese iseloomu tunda?	„	50
Professor **G. F. Scherschenewitsh** Riik ja õigus	„	40
Major **Driant.** Merewangid. Kuus päewa weealuses paadis. Kirjatöö on Prantsuse akademia poolt auhinnaga kroonitud	„	65
F. Karlson. Rahukohtu nuhtluse-seadus, 1906, ja 1908. a. täienduste ning lisadega ja Walitsewa Senati tähtsamate seletustega	„	50
C. Flammarion. Imeasjad hingeilmas. Eesti keelde J Järw	„	50
Aleks. Trilljärw. Teatri laulud (Divertissement)	„	70
Dr **A. Moll** Lapse suguelu Wäga soowitaw laste kaswatajate'e ja wanematele	„	100
Dr. med **H. Sachs.** Inimese kehaehitus ja tegewus. Piltidega	„	50
Professor Dr. **Hermann Klein.** Tähtede ilm Piltidega	„	30
Dr **Kurt Sampert.** Maailma rahwad	„	100
G. Erastow Taganemine Kirjeldused Wene-Jaapani sõjast Huwitawad lood	„	90
A. Wöölmann. Nowellid Põhjamaa kirjandusest	„	50
Okkultismuse saladused.	„	30
Dr **J. Luiga** **eeskõnega.** Terwisehoiu raamat. Kokku seatud Saksamaa riiklise terwishoiu kommisj. poolt	„	100
Kroonitud wang. Kirjeldused Türgi sultani piiramata isewalitsuse ajast	„	50
L. Tolstoi. Minu patutunnistus	„	25
H. Prants Eestimaa Weneriigi alla saamine	„	60
P. Or Tuntud ja tundmata maailmad	„	50
T. Kuusik. Kukerpallid Imelikud reisulood. Piltidega laster.	„	20
Suur Sakeakeele iseõpetaja. Kokku seatud kõige uuema Amerika õpewiisi järele	„	75
L. Tolstoi Armastus ja surmahirm	„	16
„ Meesterahwas ja naisterahwas	„	31
„ Sewastopoli ümberpiiramine	„	20
„ Mõtted elust	„	10
„ Uuemad jutustused	„	60
„ 12 kirja	„	50
Hüpnotismus. Täielik kunstunesse suigutamise kursus, paljude piltidega	„	70
Jalapallimängu õpetus algajatele ja edasiõppijatele. Piltidega	„	40
T. Kuusik Laste prillid	„	20
Professor **Ostwald.** Keemiakool Esimene üleüldine jagu	„	100
P. Miller. Minu sistem Seda raamatut on enam kui 500 000 eks. kõigis haritud keeltes laiali laotatud, 50 pildiga	„	50

Näitemängud:

Pakikandja nr. 12. Naljamäng 2 waatuses	Hind	40 kop.
Juubelipäew. Anton Tshehowi naljamäng ühes waat.	„	25 „
Kolmandama korra peal. Nalj. 2 waatuses	„	40 „
Esimene ja wiimane pidu. Dramatiline etüde ühes waatuses	„	25 „
Külaline. Ühewaatuseline lõbumäng. Parisis üle 200 korra ette kantud	„	25 „
Blumenthal ja Kadelburg. Hans Hädawares. Naljamäng 3 waatuses	„	50 „
Malt Metsanurk. Uues korteris. Naljamäng ühes waat.	„	25 „
J. Mändmets Ema Kurbmäng 4 waatuses	„	50 „
L. Przybyszewski. Lumi. Nelja järguline drama	„	60 „
17-aastased	„	50 „

Peale nimetatud raamatute on „Teaduse" ladust kõik wanemad ja uuemad eestikeelsed raamatud saada ja saadetakse tellijatele kohe ilma postikuluta kätte, kui raamatute hind rahas wõi postmarkides tellimisega ära saadetakse.

Tellida wõib ka posti järelmaksuga, siis kannab tellija ise saatmisekulu. Ladu täielik nimekiri saadetakse hinnata.

Tellimise adress: **„Teadus", Tallinnas**

Kiriklikud teated.

Jaani kirikus. 5. detsembril — II. Kristuse tulemise pühal — jutlustab enne lõunat õp. Aßmuth (Luk. 1, 39—56); mõlematest kogudustest wõetakse lauaraahwast wastu. Pidt on laupäew õp. Grohmanni juures kell 12 ja õp. Aßmuthi juures kell 1, ja neile, kes laupäew ei saa tulla, pühapäewa hommikul kell 9 köörkambris. — Pärast lõunat jutlustab õp. Grohmann. — 6. detsembril, Keisri Majesteedi nimepäewal, on enne lõunat kell 10 tänujumalateenistus.

Ristitud: Hilda Johanna Jooft; Harriette Marripuu; Rudolf Johannes Saar; Felix Christian Rauk; Erich Arkadius Herberger; Käthchen Valentine Gärtner; Rudolf Kõris; Armida Ursula Jeamut

Laulatud: Jüri Trummal ja Maria Silm; Jüri Stillwerk ja Anna Madisson; Juhan Dolman ja Rosalie Emilie Großfeldt; August Eduard Kaupal ja Leena Männik

Maetud: Mihkel Marripuu, telegrammikandja, 49 a. 73 p.; Jüri Hammerberg, 66 a.; Karl Johannes Kommel, maaler, 38 a. 8 k. 19 p.; Pauline Jürisberg, Kustawi t., 19 a. 1 k. 3 p.; Liisa Palm, Hindriku lesk, 68 a.; Johannes Gelberg, töömees, 61 a. 8 k. 21 p.; Mart Waštal Kustase abik., 64 a. 3 k.; Ann Poulus, Jüri lesk, 89 a.

Püha Waimu kirikus. Pühapäewal 5. detsembril jutlustab õp. Fr. Wiedmann. Laualkirk. Pidt pühapäewa hommikul kell ½ 9.

Ristitud: Arnold Rut; Ewald Woldemar Aibits; Erich Martin Kruient'; Hellmut Käggo; Johannes Kremann; Luise Marie Zernas; Berta Wilhelmine Kalk; Leontine Jaris; Edgar Adolf Roia, Jenny Kirja; Salme Elisabeth Sapoberg.

Maetud: Juhan Tschom, 41 a. 11 k. 27 p.; Hans Jušt, Gustawi p., 6 k. 2 p.; Kodri Adamberg, Jaani lesk, 87 a.; Reet Schäff, Johani t., 46 a. 2 k. 3 p.; Juhan Muhling, 39 a. 10 k. 16 p.; Maria Sarekänd 23 a.; Hilja Supo, Roberti t., 1 a. 15 p.; Anna Tomberg, 3 a.; Jakob Wellbach, Kaarli p., 77 a. 1 k. 21 p.

Kaarli kirikus peab pühapäewal 5. detsembril õp. R. Hurt jutlust. Lauale wõetakse mõlematest kogudustest. Pidt on pühapäewa hommikul kell ½10 kirikus. Peale lõunat kell 3 lastejumalateenistus, õp. R. Hurt (Mooses Waar o ees). — Esmaspäewal, 6. detsembril kell 10 hommikul liturgiajumalateenistus, õp. R. Kapp.

Ristitud: Erna Elisabeth Mas; Armilde Aurelie Weber; Amolie Rentrow; Helmi Elwine Poobul; Erna Aurelie Emeiaks; Magda Lucie Lubjak; Erna Leonora Tantson; Heinrich Weidenbaum; Karin Jürmann; Beleida Tulinda Hermann; Marcella Ingeborg Ka l. Hedwig Dunkel; Herberd Eduard Lammer. Ella Freimann; Karin Pukk.

Laulatatud: Jakob Pillow ja Maria Nuut; Jüri Kirstof ja Emilie Rosalie Andermann, August Eikla ja Anna Kütaotia; Martin Pelts ja Julie Ossmann; Karl Kingberg ja Maali Umberg; Kustas Tonberg ja Elisabeth Pauline Wallmann.

Maetud: Greta Annette Herma, Juhani t., 1 a. 5 k. 23 p.; Leida Johanna Baumann, Peeter Leopoldi t. 1 a. 11 k. 18 p.; Mari Widingow, Gustawi lesk, 76 a. 3 k. 8 p.; Luju Pabel, Antoni lesk, 65 a. 1 k. 12 p.; Jaan Tihertalam, Alez. p., 9 p.; Roman Tilan. Jaani p., 2 k. 17 p.; Jüri Kodres Juhani p., kirjaladuja, 23 a. 8 k. 12 p.

Pauluse koguduse 5 detsembril jumalateenistus õhtu kell 5. Jutlustab õp. Wohrfeldt.

Ristitud: Hilde Wiralda Saarnol.

Linnamisjonimajas Kentmanni uul. nr. 5 on pühapäewal 5. dets. õhtul kell 7 meremeeste-misjonitund, õp. R. Kapp.

A. Busch'i? W. Ants trükikoja, Tallinnas.